

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בדרך כלל חמימות היא דבר טוב, חום הוא חיים,
אבל לפעמים כשאדם להוט מדי במה שהוא עושה – זו סבה לקלקול.
לא צריך לעזוב את מה שעוסקים בו, אבל צריך "תלטוש בצונן" –
לקרר את הלהט ולעצור את התפיחה

[מתוך השיעור 'שלש נשים אופות מצות']

שמיני תשפ"א

שמיני ה'תשפ"א

- עצלות דקדושה** 04
נקודה מעובדת
על מקומן של העצלות והחולשה
בעבודת ה'
- חבט שלם וחצי** 05
התוועדות חול המועד פסח (ח"א)
עיון בפרק החדש של הרבי (קכ),
על סוד השלם וחצי בפסח ועל ראייה
מרחבית בשתי עיניים
- חמשה עשר שירי המעלות** 11
התוועדות חוה"מ פסח (ח"ב)
התבוננות ביה-שירי המעלות שבתהלים
וסוד המספר 15
- שלוש נשים אופות מצות** 22
שיעור נשים מליל שביעי של פסח
מעלת האשה וכחה לתקן את ג' העולמות
התחתונים בריאה-יצירה-עשייה
- "זאת החיה"** 28
נועם אלימלך
תיקון אדום ושירת השרצים
- עשר עטרות** 30
זהב שלמה
סוד היום השמיני ועשר עטרות שנטל
- פרקי אבות** 33
פרק א משנה א
תורה מסיני
- הסיפור החסידי** 34
רבי שמעלקא מניקלשבורג
חול שבשבת ושבת שבחול
- מענות ותשובות** 36
תשובות הרב לשואלים
סוג כתב לספר תורה ותיקון לסיטי לילה
- פֶּאָזִי אֶלְעִיָּס** 37
"יודם אהרן"
רזי יסביר לנו מהי 'נשיאת הפכים'
ואיך מגיעים אליה

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
בשיתוף עמותת ואביטה

הקדמת המערכת

שבת שלום וקיץ בריא לכל קוראי **נפלאות**. מקווים שכבר סיימתם לקרוא את גליון חג הפסח, כי לפניכם **גליון לפרשת שמני**, מלא בכל טוב עם **טעימה ראשונה משביעי של פסח הנפלא שהיה לנו עם הרב בכפר חב"ד** [ואי"ה בגליונות הבאים נזכה לשיעורי ההמשך, על כוונות ספירת העומר וכמובן – סעודת משיח].

השבוע בגליון:

שני השיעורים הראשונים הם בעצם שני חלקים של שיעור אחד, **שיעור מחול המועד פסח**: החלק הראשון הוא **מפגש מרתק עם המושג "שלם וחצי"**, מושג יסוד בתורת הרב – לא כדאי לפספס (גם הנקודה המעובדת מתוכו אמורה לתת לכם חשק).
החלק השני, המיועד יותר ל"מיטיבי לכת", הוא **סקירה מעמיקה על הופעות של המספר 15 בתורה**, בקשר לחמש עשרה שירי המעלות (שבאמירתם כ'פרק של הרבי' התחלנו בי"א ניסן האחרון).

אחריהם מופיע **שיעור נשים מיוחד שנמסר בשביעי של פסח** בו נלמדה משנה במסכת פסחים לאור פנימיות התורה – שיעור על אפית מצות נשית שאסור להחמיץ [תרתי משמע].

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

עצלות קדושה

היהודים הפשוטים, הנדמים כחלושים ואפילו עצלים, קשורים לפשיטות העצמות – באמונתם השלמה יש מבט שלם, אמתי וכולל יותר על המציאות, שכולה בידיו של ה' יתברך. דווקא החולשה מאפשרת להרפות ולעלות למקיף האמונה, החולש על הכל מלמעלה.

ההשלמה בין חזק-זריזות לחולשה-איטיות מופיעה גם ביחס בין האיש והאשה (המין החזק ו'המין החלש'). כלל גדול בחיי הנישואין (בסוד הזיווג ובעוד תחומים) שעל האיש לנהוג בסוד "מי השלח ההלכים לאט" ולהתאים את עצמו לקצב האטי יותר של אשתו. ההתנהלות האטית יותר של האשה, ה'מחזיקה ראש' על מכלול פרטי המציאות, היא בסופו של דבר יסודית ושלמה יותר – ההתעוררות הנמרצת של האיש נותנת רק נקודה, אבל עובר שלם דורש התקמות של תשעה חדשים שמתחוללת 'מעצמה', מתוך הרפיה-מלאת-אמונה של האשה.

היחס בין הזכר והנקבה, בין השמש והירח, הוא גם היחס בין משה רבינו ליהושע בן נון – "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה". זריזותו של משה (שפרש מן האשה) מאפשרת לנו לצאת ממצרים ולקבל את התורה הפוקדת את המציאות, אך הכניסה ל"ארץ טובה ורחבה" וההתיישבות במרחביה היא דווקא בכוח של יהושע המתון (והוא עצמו זוכה בה מכח האשה שמצא בארץ ישראל, רחב).

"אשת חיל עטרת בעלה" – כח התיקון הנשי, מתעצם עם השמש וממתן-מיישב גם אותה, "וידם השמש וירח עמד... ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים", עד שהשמש עצמה שרה "שמש ירח עמד זבלה", "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים".

האדם נברא עם שתי עינים. כמו בשאר אברי הגוף הזוגיים, האחת חזקה-זריזה והאחת חלשה-עצלה, והן משלימות זו את זו. לעין החזקה מבט חודר ודייקני, המסוגל להתמקד בפרטים, אך דווקא העין העצלה משלימה את הראיה ומאפשרת מבט-רוחב כללי על המציאות – מבט חשוב לא פחות, ולעתים גם יותר. ככלל, "זריזין מקדימין למצוות", אך הכח המיוחד של העין העצלה מלמד כי גם למדת העצלות יש מקום בעבודת ה'.

הראיה בעין הגשמית מלמדת גם על העיון הפנימי-הרוחני: בלימוד ובהתבוננות נדרשת מהאדם יגיעה, התעמקות בפרטים וכח עיון חודר – אך כדי לקבל תמונה כללית, פרצוף שלם, צריך לדעת גם להרפות מהדקדקנות הפרטית ולהסתכל על הכל 'חלש' ו'רך' יותר, במבט שטחי שמקיף את כל השטח.

חשיבות הראיה בעין חזקה לצד עין חלשה רמוזה במטבע הלשון "ועינינו מאירות כשמש וכירח" – עין אחת עם אור חזק כאור השמש ועין אחת עם אור רך וחלש כאור הירח. אור השמש הוא "אור ישר" חודרני, ה'פולש' לתוך פרטי המציאות, ואור הירח "אור חוזר", מבט 'דפוי' שנותן לשטח-המציאות להחזיר אור ולומר את דברה.

גם במבט האמוני שלנו על המציאות, החכמים-החריפים נוטים להתרכז בפרטים ולשקוע במציאות באופן פנימי-מעורב, ודווקא

המדור מוקדש לרפואת ולזכות:
הת' לוי יצחק בן הדסה ש' קוצ'ובייבסקי
לרגל יום ההולדת - ט' ניסן

שיעור

התוועדות חוה"מ פסח (ח"א)

מבט שלם וחצי

קיצור מהלך השיעור

בסיום חול המועד התקיים שיעור, שחלקו הראשון נגע ביסוד עיקרי החזר שוב ושוב בספריו ושיעוריו של הרב – סוד **"שלם וחצי"**, שדווקא הוא **השלמות האמתית**. השיעור פתח בקשר בין הפסוק הראשון ב**פרק התהלים החדש** של הרבי מליובאוויטש (פרק קכ) **לחג הפסח**, וממנו נפתח צהר לסוד **שם ייה**, השם בו טמון סוד **"שלם וחצי"**, ולתנועת **היציאה מן המצר** אל המרחב של פסח. בסוד זה בכלל עוסק **פרק א**, עם דגש על היחס בין ראייה ממוקדת וראייה מרחבית התלויות ב**שתי העינים** (ענין עמוק, שהלימוד אודותיו נבע גם מעיסוק הרב בבריאות העינים בימים אלה – רפואה שלמה! – דוגמה למבט תורני ממוקד הנובע מראייה רוחבית של ההשגחה הפרטית...). **פרק ב** מרחיב בדוגמאות לכך שסוד **"שלם וחצי"** שייך **במיוחד לחג הפסח** – החל ממהכנות אליו, דרך שיאי ליל הסדר, עד לשביעי של פסח ולהתקדמות לפסח שני.

חלקו השני של השיעור נדפס בפני עצמו בהמשך החוברת, כשחלק מהענינים שנפתחים כאן נמשכים בו. חלקנו את השיעור לשני חלקים כדי להקל על הקורא להעניק את מלוא תשומת הלב לחידוש שבכל אחד מהחלקים.

א. מבט שלם – "שלם וחצי"

הראשון של חמשה עשר שירי המעלות, יחידה מיוחדת ויחודית בתוך ספר תהלים שחבר דוד המלך. אנחנו רוצים לקשר זאת גם לחג הפסח, אבל ראוי שנתחיל עם הניגון החדש – על הפסוק הראשון של פרק קכ. מסתמא כולם כבר שמעו, אבל צריך עדיין להתרגל לשיר אותו טוב. נשיר ביחד. [הרב ניגן]

מועדים לשמחה לכולם. שיהיה חג שמח, חג של גאולה. שנוכה בסעודת משיח לקבל את משיח צדקנו, לקבל את המשיח בפנימיות, לגלות את ניצוץ משיח שבכל אחד מאתנו. לפני שבוע היה יום ההולדת של הרבי, שהתחיל פרק חדש – פרק קכ בתהלים, הפרק

עדים של חזרת שם יֵה. החרות שלנו עכשיו היא להרגיש את עצמנו במרחב.

ראיה חודרת וראיה מרחבית

מה צריך בשביל שהאדם יראה טוב את המרחב? יש מצב בו אדם מביט במבט חד וחודר. אז הוא מרוכז בדבר אחד בלבד, ובעצם מסיח את דעתו לגמרי מכל דבר חוץ מאותו דבר שהוא מתרכז ומתבונן בו חזק. אבל יש שאדם סוקר את הכל, כמו שכתוב על אדם קדמון "כולם נסקרים בסקירה אחת"^ח.

אמרנו לאחורונה^ט שאדם קדמון הוא האבא של ארבעת הבנים בליל הסדר. כל בן הוא אישיות מיוחדת והאבא כולל את כולם, כמו שהסברנו, וממילא אצלו "כולם נסקרים בסקירה אחת". האבא מביט על כל בן במבט חודר, עונה לו לפי ענינו, אבל כאשר הוא מושיב את ארבעת הבנים סביב שלחן הסדר, כולם סביב שלחן אחד – חג הפסח הוא חג של משפחות-משפחות, חבורות-חבורות – הוא מקיף את כולם במבט אחד, רואה אותם ביחד.

בכל אופן, בא"ק "כולם נסקרים בסקירה אחת". כתוב שהסוד הוא שכדי לתפוס את המרחב צריך שתי עינים: עין אחת מתבוננת במה שנקרא לו התבוננות פנימית. כמו שאמרנו קודם, כשאדם מרוכז על משהו כל כולו מביט באור ישר, מקרין קרן של אור ישר על הדבר שהוא מתבונן בו. אבל צריך גם עין שניה, שיחסית לעין החדה והזריזה, היא עין עצלה יותר – עין שתומכת בעין החדה בשביל לתפוס את המרחב, "כולם נסקרים בסקירה אחת".

"ועינינו מאירות כשמש וכירח"

היחס בין שתי העינים הוא בסוד "שלם

"מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה"

הפסוק ששרנו, "שיר המעלות אל הוי' בצרתה לי קראתי ויענני", גם מתאים לחג הפסח, כי בו אנחנו קוראים לה' מן הצרה שלנו. "עבדים היינו לפרעה במצרים"^א, מצרים לשון מיצרים, לשון צרה, וקוראים לה', "מן המצר קראתי יה"^ב. שם יֵה בפסוק רומז לֵיה פרקים של שיר המעלות, שמתחילים לקרוא אותם "מן המצר", "בצרתה לי קראתי", ואז "ויענני" – "ענני במרחב יה", ה' עונה אותנו במרחב יֵה ומוציא אותנו מן המצר למרחב.

בדרך כלל דורשים פסוק זה על ראש השנה^ג, על תקיעת שופר, שיש בו צד צר ממנו תוקעים, אותו שמים בפה. פה שייך לפסח, בפסח הפה-סח^ד ובראש השנה הפה תוקע – ותוקעים מהצד הצר אל המרחב. אבל כל התנועה הזו, התהליך הזה, שקודם האדם נמצא במצר ואז הוא זוכה שה' מוציא אותו מן המצר אל המרחב הוא "זכר ליציאת מצרים". הרי כל החגים אצלנו הם "זכר ליציאת מצרים" – אפילו שבת היא "זכר ליציאת מצרים"^ה, וכל שכן שאר החגים. הכל מתחיל מפסח, "זמן חרותנו", שהוא "ראש השנה לרגלים" (כפי שנאמר על ניסן על שם הרגל שבו, כפי שמסבירה הגמרא^ו), ופרשת המועדים כוללת גם את שבת קדש. גם ראש השנה ויום כיפור, סוכות, שמיני עצרת, וגם החגים דרבנן, חנוכה ופורים – הכל נכלל בחג הפסח (פסח ר"ת פורים-סוכות-חנוכה), "זכר ליציאת מצרים". אם כן, הפסוק הזה מאד מתאים – "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה". יש בפסוק הזה שני

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. התוועדות חול המועד פסח (ח"א). מוצאי י"ט ניסן תשפ"א – שיעור בשידור חי.

א נוסח הגדה של פסח (ע"פ פסחים קטז, א).

ב תהלים קיח, ה.

ג בשם הירושלמי. ראה ר"ן ר"ה כז, א; רא"ש ר"ה פ"ג ס"ד; שעה"כ דרושי ר"ה דרוש ז.

ד דרושי האריז"ל לפסח (בשעה"כ ובפע"ח).

ה כנוסח הקידוש (ובכ"ד).

ו ע"פ ר"ה פ"א מ"א.

ז ר"ה ד, א.

ח ע"פ ר"ה יח, א.

ט שיעור ח' ניסן פ"א (נדפס בגליון צויפסח-שש"פ השתא).

י היחס בין העצלות והזריזות מורחב עוד בחלקו השני של השיעור.

והנה, יהושע ממתן-עוצר את השמש והירח עצמם, כשהוא מחדיר גם לשלמות השמש את בחינת ה"חצי" של הלבנה (שנשלמת ונחסרת שוב ושוב, והיא "שלם" דווקא בחצי החדש, כדלקמן) – "ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים"³⁷. הדבר מתבטא דווקא בשיר של השמש בפרק שירה – "שמש ירח עמד זבלה לאור חציך יהלכו לנגה ברק חניתך"³⁸. בסופו של דבר נזכה ל"שויון" בין שתי העינים – "והיה אור הלבנה כאור החמה"³⁹ (ולא רק שהלבנה, המאור הקטן, תחזור להיות שלמה כמו המאור הגדול, כפי שהיתה בטרם מיעוטה, אלא שהממד הנשי, ממד ה"חצי", יופיע בתוך המאור הגדול – "ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים").

ורמו: כאשר מצרפים למלים **שמש-ירח** עוד **עין-עין** מקבלים **"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"**⁴⁰. בעולם הזה עלינו לכסות את העינים ולהתמקד במבט פנימי חודר בכך ש"הוי' אחד", אך לעתיד לבוא, כאשר "ביום ההוא יהיה [סוד כפילות שם י-ה, שיבאר בסמוך] הוי' אחד ושמו אחד"⁴¹, תתגלה אחדות ה' למלוא רוחב העין – "עין בעין יראו בשוב הוי' ציון"⁴², "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדו כי פי הוי' דבר"⁴³.

"שלם וחצי" – שכינה ביניהם

עיקר ה"שלם וחצי" הוא סוד שם י-ה, בו פתחנו. "שלם וחצי" הוא יחס שיכול להיות בין כל שני מספרים שהיחס ביניהם הוא 2 ל-1 – המלה **"בא** [אל פרעה]"⁴⁴ היא "שלם וחצי", וכך **דב** וכו' – אבל עיקר ועצם ה"שלם וחצי" בתורה הוא עשר וחמש. הרי שלמות בתורה היא עשה, כללות כל שיעור קומה, עשרת כחות הנפש,

וחצי"⁴⁵. יש עוד אברים זוגיים – בידים יש יד אחת חזקה, בדרך כלל ימין, ו"יד כהה"⁴⁶ שהיא שמאל. לעתים הפוך, שיד שמאל היא היד החזקה ויד ימין היא החלשה. כמו בידים, גם בעינים, יש עין חזקה ועין חלשה. השלמות היא דווקא בשתי העינים, ה"שלם" וה"חצי" – צריך את שתיהן בשביל לתפוס את המרחב.

העובדה שבין שתי העינים יש הבדל, ודווקא זו שלמות הראיה, מומחשת בכך שדווקא על העינים אומרים ב"נשמת כל חי" ביטוי שכולל שתי מדרגות – "ועינינו מאירות כשמש וירח" (בניגוד לאברים זוגיים אחרים שם, "וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות"). השמש מאירה באור ישר, האור הממוקד, ואילו הלבנה מאירה באור חוזר, האור החוזר מן המרחב. יחס שתי העינים, השמש והירח, הוא היחס שבין משה רבינו ויהושע בן נון – "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה"⁴⁷. בכמה מקומות בתורה מודגשת זריזותו של משה רבינו⁴⁸ ואילו ענינו של יהושע הוא מתינות⁴⁹, אלא שמתנותו גולשת לעתים גם לעצלות⁵⁰ (אכן, במלחמת עמלק יש ביניהם התכללות – כאשר משה "נתעצל במצוה ומנה אחר תחתיו"⁵¹ ויהושע הוא הנחלץ בזריזות למלחמה). משה הוא המוציא אותנו מן המצר, בכח החדירה שלו לתוככי מצרים, ויהושע בן נון הוא המביא אותנו אל המרחב של "ארץ טובה ורחבה"⁵² (המכונה כך על שם רחב, אשת יהושע⁵³).

יא ראה אמרי שפר ח"ג; שכינה ביניהם פ"א אות ז (עמ' צד ואילך) בענין איש ואשה, כדלקמן.

יב ע"פ מנחות לז, א.

יג ב"ב עה, א.

יד ראה רש"י על במדבר לא, ג.

טו ראה לחיות עם הזמן סוף פרשת שלח.

טז ראה יהושע יא, יח ובמפרשים שם (ע"פ תנחומא מטות ד).

יז רש"י לשמות יז, יב. וראה גם מכילתא יתרו פרשה א.

יח שמות ג, ח.

יט כרמזו בכרחה שניה של ברכת המזון, שנתקנה על ידי יהושע בן נון (ברכות מח, ב) שנשא את רחב לאשה (קהלת רבה ח, ג).

כ יהושע י, ג.

כא חבקוק ג, יא.

כב ישעיה ל, כו.

כג דברים ו, ד.

כד זכריה יד, ט (וראה רש"י על "שמע ישראל").

כה ישעיה נב, ח.

כו שם מ, ה.

כז שמות י, א.

שמחי, אותיות **משיח** (**שם חי**) ו-**צלו**. היחוד הזה מופיע בפירוש בפסוק "רוח אפינו **משיח** הוי'... אשר אמרנו **בצלו** נחיה בגוים" (קינת ירמיהו על יאשיהו המלך). הצל (**צלו**) הוא בחינת ה"חצי" של הדבר ה"שלם" עצמו, סוד עולם האצילות ביחס לפרצוף אדם קדמון (שה**משיח** הוא ביטוי שלו^ה). וכן, **צלו** בגימטריא **ענו**, מובא בלוח "היום-יום" ש**משיח** יהיה ענו ביותר – הוא **ישמח** (בעצמו) ו**ישמח** (את כולם) ויהיה **ענו** גם יחד, היינו יחוד שמחה-ענוה הנ"ל.

ב. "שלם וחצי" בפסח

"שלם וחצי" מבטול חמץ ועד פסח שני

אפשר לומר שהענין של "שלם וחצי" מתבטא בצורה הכי מלאה בחג הפסח, מתחלתו ועד סופו: כבר אמרנו ש"שלם וחצי" זו השלמות האמתית, שאפשר להקיף את כל ארבעת הבנים יחד, לחבר אותם יחד, להכיר את כל העולמות יחד, להקיף את כל הסדר שלנו יחד, כדי לדלג על הכל. ידועה הקושיא איך אפשר לדלג בסדר^ה. בדילוג, גם ברגלים – אצל פסח ההליכה היא בעצם בצעדים של "שלם וחצי".

אבל עוד קודם לכן, כשאנו מקיימים את מצות "תשביתו"^ה, אנחנו צריכים לבער את החמץ מכל המרחב, "לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך"^ה, ולשם כך עלינו לבדוק אחרי החמץ במבט ממוקד בחורים ובסדקים^ה (בסיוע אור הנר הממוקד בחיפוש). שני המבטים הללו מופיעים בבטול חמץ בערב הפסח, אחרי שריפת החמץ, בו יש שתי בחינות של ראייה – "דחזיתיה" ו"דחמיתיה". יש מפרשים^ה ש"דחזיתיה" היינו ראייה כללית, מאז ומעולם, ו"דחמיתיה" היינו

"עשר ספירות בלימה"^ה, והחצי שלו הוא ה. היחס הזה בא לידי ביטוי בעיקר אצל **איש ואשה**, **אשרי ואשה**. האיש הוא יחסית ה"שלם", הוא המרוכז, אבל מה שקראנו העין העצלה, שנצרכת כדי להשלים, לסקור את הכל בסקירה אחת, להגיע לא"ק, לאדם קדמון, היא ה"ה של האשה, **אשה**. דווקא כשהם מתחברים יחד יש שם של הקב"ה, י"ה, ואז שכינה שרויה ביניהם, כמו שחז"ל אומרים^ה. ב"י בפני עצמו אין שכינה שרויה, וכמובן ב"ה בפני עצמה, אבל שניהם יחד, ה"שלם וחצי", הם השלמות.

שמחה וענוה

למה זה עוד דומה? לפתגם החסידי המפורסם ש"אין לך דבר שלם כלב נשבר"^ה. אדם צריך להיות מצד אחד עשיר, ו"איזהו עשיר? השמח בחלקו"^ה, ששלם בכל מצב. שמחה היא בעצם שלמות – שלא חסר לו כלום. מצד שני, הוא צריך להיות לב נשבר.

כמה שוה "שלם וחצי" (ביטוי של ר"א אבולעפיא, סוד ויסוד היסודות בחכמה הפנימית, "הנסתרת להוי' אלהינו"^ה, י"ה)? 22 ברבוע. ידוע שהמספר הזה הוא עצמו שוה **שמחה-ענוה** ("ויספו ענוים בהוי' שמחה"^ה). שמחה היא שאדם מרגיש עצמו "שלם", לא חסר כלום, שמח בחלקו, כמו שאמרנו, אבל ענוה היא שהוא תמיד מרגיש את עצמו "חצי", "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה"^ה.

את היחוד המשיחי של שמחה וענוה אפשר לראות בעוד רמז יפה: "שלם וחצי" בדילוג אותיות (בחינת פסח, לשון דילוג) מתחלק ל-

כח ספר יצירה פ"א מ"ד; במדבר רבה יד, יא; ילקו"ש מלכים רמז קפה.

כט סוטה יז, א.

ל קול מבשר ח"א על תהלים קמז ובכ"מ; ראה קונטרס התפלה פ"ב.

לא אבות פ"ד מ"א.

לב דברים כט, כח.

לג ישעיה כט, יט.

לד תהלים נא, יט.

לה ראה ע"ח ש"ג פ"ב.

לו ראה הגש"פ סודות מן הסדר עמ' 21; מבחר שיעורי התבוננות ח"א עמ' 113. ועוד.

לז שמות יב, טו.

לח שם יג, ז.

לט טור או"ח סימן תלא.

מ ב"ח או"ח תלד ד"ה "כתוב בתרומת הדשן".

בכלל, אמרנו שֶׁהַיָּהּ הַחֲצִי. הַיָּהּ גַּם האות בה הקב"ה ברא את העולם הזה בכלל (עולם שהוא 'שבור'-חצי מצד עצמו, בעוד את העולם הבא, העולם השלם, ה' ברא באות י, סוד "כי ביה הוי' צור עולמים"^{מט}, כנודע) ואת חדש ניסן בשנה בפרט^נ. החוש של ניסן הוא דבור, וְהַיָּהּ גַּם הַ מוצאות הפה וגם "אתא קלילא דלית בה מששא"^{נא}, מקור הדבור. הכל נובע מסוד ה"חצי" (חצי הוא חצי גבורה-יראה, סוד ירושלים עיר הקדש, שלמות היראה^{נב}, "עיר שְׁהִבְרָה לֵה יחדו"^{נג}, מעין עולם הבא, וד"ל). עושים "יחץ" לפני "מגיד". כדי להגיע ל"מגיד" צריך קודם "יחץ", אותיות "חצי".

אחרי ה"יחץ", אנו עונים על החצי דברים הרבה^{נד} מתוך ענוה – לענות גם לשון ענוה. כשאנו עונים, מתוך עוני וענוה וחצי, ה' עונה לנו, "בצרתה לי קראתי ויענני". שוב, זו העין החלשה, היד הכהה, הרגל הפוסחת, החצי-האריח בשירה. אריח לשון אורח – האורח שבא לסדר מרגיש את עצמו רק "חצי" ביחס לבעל הבית. בעל הבית צריך להתחבר לגמרי, להתייחד לגמרי עם האורח שלו.

"שלם וחצי" ב"מוציא מצה"

בכלל, עיקר ה"בעבור זה"^{נה}, ההמחשה של ליל הסדר וחג הפסח, הוא ה"מוציא מצה". יש בסדר 15 סימנים, גם כנגד 15 שירי המעלות. עוד 15 שהם "שלם וחצי", וכפי שנראה בחלק השני יש עוד משהו חשוב של 15 בליל הסדר. ידוע שיש מחלוקת בין הראשונים והגאונים במה מכוונים ב"מוציא", הסימן השביעי ב־15 הסימנים של

ראיה פרטית, בזמן הבדיקה – הראיה המקיפה-המרחבת והראיה הפנימית-הממוקדת של שתי העיניים (ורמו: עין-חזי עין-חמי עולה 7 בחזקת 3, סוד "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים" הנ"ל^{נא}).

יש גם "שלם וחצי" בחג הפסח כולו, ודווקא בו – זהו החג היחיד שביום טוב ראשון אומרים הלל שלם, ואז שאר הימים 'מקופחים', אומרים חצי הלל^{נב}. גם ביום טוב האחרון, שבמדה מסוימת הוא שיא יציאת מצרים, קריעת ים סוף, אומרים חצי הלל. יש משהו מאוד מקודש ב"שלם וחצי". ובאמת, איך כותבים את שירת הים, שהיא שיא חג הפסח? לבנה ואריח^{נג}, "שלם וחצי"^{נד}.

הכל הוא בסוד "שלם וחצי" – זו השלמות. הענין של "שלם וחצי" בהקשר של פסח, שהתחיל כבר בערב פסח, ממשיך ומלווה אותנו גם בימים שאחרי הפסח: המסכת של פסח נקראת "פסחים", לשון רבים, על שם פסח ראשון (בימים ידִיה בניסן) ופסח שני^{נה} (בימים ידִיה באייר)^{נו}. פסח שני, בו "מצה וחמץ עמו בבית"^{נא}, הוא בחינת "חצי" ביחס לפסח ראשון.

עבודת ה"יחץ"

היחוד של שמחה ("שלם") ולב נשבר ("חצי") הוא סוד המצה, שהוא לא חמץ, לא מנופח, לא אגו, לא אני – הוא נשבר. כתוב ש"דרכו של עני בפרוסה"^{נב} – המצה האמצעית. לוקחים בליל הסדר שלש מצות, האמצעית היא הפרוסה, נקראת "לחם עני", ודווקא עליה "עונים דברים הרבה" – את כל ההגדה, שהיא הסימן ה־ה של הסדר.

מא רש"י עה"פ.

מב ערכין י, א"ב; וראה בית יוסף או"ח סימן תצ"ד.

מג ראה מגילה טז, ב.

מד ראה עירובין פ"א מ"ג.

מה ראה תוספות פסחים צט, ב ד"ה "ערב פסחים".

מו היחס בין יד ליה התבאר בחלקו השני של השיעור – לקמן.

מז פסחים פ"ט מ"ג.

מח ע"פ פסחים קטו, ב.

מט ישעיה כו, ד. בראשית רבה יב, י (ובכ"ד).

נ ראה ספר יצירה פ"ה מ"ה.

נא פיוט אקדמות לשבועות. ראה תניא אגה"ת פ"ד;

אגה"ק פ"ה.

נב בראשית רבה נו, י. ראה מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א עמ'

רצה ועוד.

נג תהלים קכב, ג.

נד פסחים לו, א.

נה שמות יג, ח.

הסדר הזה בפסח. בכל אופן, רואים שיש כאן התכללות של "שלם וחצי". כנראה שממבט אחד – כשהופכים את הקערה ומסתכלים הפוך – יתכן שמה שהיה נראה לי "שלם" הוא ה"חצי" וה"חצי" הוא ה"שלם", כמו הפתגם שאמרנו ש"אין כלי שלם כלב נשבר".

כל מה שאמרנו עכשיו הוא הקדמה המאפשרת להבין שיעקר הסוד של החג הפסח, שהוא הראש של כל החגים, הוא היציאה מן המצר אל המרחב, "בצרתה לי קראתי ויענני", והוא הוא סוד שם י"ה, "שלם וחצי", שרומז ל"יה שירי המעלות – בהם פתחנו ובהם נתמקד בחלקו השני של השיעור – מתוך ספר תהלות "דוד מלך ישראל חי וקים"^{סא}. אין עוד אישיות בתנ"ך שמרגישה את עצמה חצי כמו דוד המלך, "והייתי שפל בעיניי"^{סב}, "ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם"^{סג} וכו'.

סא ר"ה כה, א.

סב שמואל ב, ו, כב.

סג תהלים כב, ז.

סדר פסח, ומה מכוונים ב"מצה", השמיני. לפי רוב הראשונים הגדולים – רש"י^{יד} והרמב"ם^{יד} ועוד – ה"מוציא" הוא על השלם וה"מצה", מצות "בערב תאכלו מצת"^{יב} וברכת "אשר קדשנו במצותיו על אכילת מצה", מכוונים על החצי, על הפרוסה. אבל יש דעת הגאונים^{יג}, וגם כמה ראשונים^{יד}, שאומרים הפוך – "מוציא" על החצי ו"מצה" על השלם.

שוב, רוב הראשונים אומרים שה"מוציא" הוא על השלם וה"מצה" על החצי, ולהלכה העיקר כדעה זו ולכן הסדר של "מוציא מצה" הוא "שלם וחצי" – זו ההמחשה העיקרית של

נו פסחים קטז, א ד"ה "אף כאן בפרוסה".

נד ראה הלכות חמץ ומצה פ"ח ה"ו.

נח שמות יב, יח.

נט הובאה בהגה"מ הלכות חמץ ומצה פ"ח ה"ו. וראה בראב"ן פסחים סימן תטו (על הסוגיא קטז, ב), ובנסמן בהערה רלד במהדורת דבליצקי תשע"ז (עמ' תפב).

ס ראב"ן שם; וכן הביאו רבים בשם רבינו חננאל (ראה ראב"ה ס"י תקכ"ה פיסקא "אחר שקידש"; שבלי הלקט על הגש"פ "מוציא מצה", סדר פסח ס"י ריח ועוד).

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ חג הפסח כולל את כל החגים ובו מתקיים "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה".
- ◆ שלמות הראיה מורכבת מראיה ממוקדת של העין הזריזה ומראיה מרחבת בתמיכת העין העצלה.
- ◆ משה הזריז מוציא אותנו ממצר מצרים ויהושע המתון-העצל מביא אותנו לארץ טובה ורחבה.
- ◆ שלמות הראיה היא "ועינינו מאירות כשמש וכירח".
- ◆ עיקר סוד "שלם וחצי" בתורה הוא י"ה – ה"שכינה ביניהם" בין האיש והאשה.
- ◆ "שלם וחצי" הם שמחה ("שלם" השמח בחלקו) וענוה (לב נשבר-חצוי) – משיח ו'צלו'.
- ◆ סקירת ארבעת הבנים יחד ומענה פרטי לכל אחד הם שלמות הראיה.
- ◆ כדי להגיע ל"מגיד" ("לחם שעונים עליו דברים הרבה") צריך להקדים את ה"יחץ" ("דרכו של עני בפרוסה").
- ◆ פסח הוא חג של "שלם וחצי" – הלל שלם בתחלתו וחצי הלל בסופו.
- ◆ פסח ראשון ופסח שני הם בסוד "שלם וחצי".
- ◆ "מוציא מצה" – עיקר ההמחשה של הסדר – הם "שלם וחצי".
- ◆ ממבט אחד ה"שלם" הוא ה"חצי" וה"חצי" הוא ה"שלם".

שיעור

התוועדות חוה"מ פסח (ח"א)

חמשה עשר שירי המעלות

קיצור מהלך השיעור

בסיום חול המועד העביר הרב שיעור השייך ל'תקופה חדשה' של **הרבי מליובאוויטש** – הכניסה לשנת ה'120, בה פרק התהלים של הרבי הוא פרק קכ, הפותח תקופה של 15 שנה בהן פרקי התהלים של הרבי יהיו **15 שירי המעלות**. לפנינו חלקו השני של השיעור, החלק הארוך והעיקרי, בו משורטט פרצוף שלם של **עניני 15** הקשורים ל-15 שירי המעלות, כמבואר בדרושי החסידות (בעיקר של הצמח-צדק). הדפסנו את החלק השני בפני עצמו, אף שבנקודות מסוימות הוא מתבסס על החלק הראשון (שנדפס לעיל בחוברת) ואף מרחיב אותו, משום שהוא מקיף ענין שלם ורחב העומד בפני עצמו (לאריכות הענין לא הכל נדפס – מהדורה מלאה תשלח אי"ה ברשימת התפוצה, אליה ניתן להרשם בדוא"ל itiel@pnimi.org.il). הפועל-היוצא של הכל הוא **שבי-15 השנים הקרובות** עלינו להשקיע במיוחד בעניני **"שכינה ביניהם"** – סוד שם י"ה השורה בין האישי והאשה.

א. יחידת שירי המעלות

י"ה ו"ה בספר תהלים

יחידה של י"ה פרקים בתהלים, שהם "הנסתרת להוי' אלהינו", כמו שעוד נרחיב, יש גם יחידה של **זה** – 11 פרקים של "תפלה למשה", מפרק צ עד פרק ק (כולל). זו יחידה מיוחדת, יחידה של משה רבינו.

היחידה של חמש עשרה שירי המעלות מיוחדת כמובן לדוד המלך, וכתוב במיוחד

לפני שבוע היה יום ההולדת של הרבי, שהתחיל פרק חדש – פרק קכ בתהלים, הפרק הראשון של חמשה עשר שירי המעלות, יחידה מיוחדת ויחודית בתוך ספר תהלים שחבר דוד המלך. יש סוד גדול בספר תהלים: חמשה עשר שירי המעלות הם בעצם חלק המעשר של כל **קנ** פרקי תהלים, "העשירי יהיה קדש"^א. כמו שיש

(ח"ב). מוצאי י"ט ניסן תשפ"א – שיעור בשידור חי.

א ויקרא כז, לב.

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. התוועדות חוה"מ פסח

ו"אהיה" השני בבניה, שמחה², אמת-אמת. והוא גם "רצוא ושוב"³, חיות (כאשר התענוג הוא "מקור חיים"⁴). מתוך חיות ותענוג ושמחה יש לעלות בחמש עשרה המעלות של "שיר המעלות", בעילוי אחר עילוי.

אם כן, בעצם, היה בתהלים מתייחסים דווקא לדוד ויעקב והיה למשה רבינו. "אחליפו דוכתייהו"⁵, הייתי חושב שמשה רבינו שייך לנסתרות, למוחין, אבל משה רבינו כאן הוא שאומר את ה'זה. לעומת זאת, יעקב ודוד, שהם עצמם ה'זה, יעקב הוא הזו של שם הוי' ודוד הוא ה'תתאה, אומרים את ה'יה. הסדר בספר תהלים הוא בסוד המלה "והיה", שגם דברנו עליה לאחרונה⁶ – לשון שמחה⁷, לשון מיד⁸, לשון נחמה⁹. כמו שנראה תיכף, המלה "והיה" גם מתחילה ביטוי מאד חשוב בנביא, שחזור לב פעמים בנביאים, "והיה ביום ההוא" – ביטוי שמדבר על הגאולה העתידה, על ימות המשיח, והעולה בגימטריא 101, מספר הפסוקים ב-15 שירי המעלות.

פרצוף ענינים – "סקירה אחת"

בדרושי דא"ת, במיוחד בדרושי הצמח-צדק¹⁰, יש הרבה ענינים שהוא מקשר לחמש עשרה שירי המעלות, הסוד הגדול של "שלם וחצי" שפתחנו כעת. הוא מביא לפחות 15 דברים שונים בסוד ה-15, עיקר ה"שלם וחצי", ואנחנו נעשה גם סקירה – כמו שדברנו על סוד הסקירה, "כולם נסקרים בסקירה אחת". אנחנו אוהבים לעשות פרצוף מכל הענינים, שבבילנו זו שמחת החג.

שדוד המלך חבר אותם – או כדי להעלות את התהום¹¹ או שאלה השירים המיוחדים שהלויים ישירו כאשר עולים להביא את המים מהשילוח¹². "מי השלח ההלכים לאט"¹³, וגם כשהביאו אותם הלכו לאט – מה הכוונה? התעכבו על כל מעלה ושרו אחד משירי המעלות. זהו משהו מיוחד לדוד המלך, נעים זמירות ישראל.

אמנם, לפי חז"ל שירי המעלות מתייחסים במיוחד גם ליעקב אבינו: לפי דעה אחת במדרש¹⁴ יעקב אמר דווקא את חמשה עשר הפרקים האלה בזמן שהיה רועה את צאן לבן, במשך עשרים שנה. יש גם דעה שהוא אמר אותם בזמן שלמד תורה בבית מדרשו של עבד, באותן ארבע עשרה שנים שהוא שהה שם לפני שהלך לחרן. היות ש"אלו ואלו דברי אלהים חיים"¹⁵, נמצא שבמשך 34 שנים – 14 ועוד 20 – הוא התבונן בפרקים האלה ושר אותם. יש דעה אחרת שניה במדרש, שהיה אומר את כל תהלים, אבל הדעה המיוחדת היא שהיה אומר את הפרקים האלה, חמשה עשר שירי המעלות.

כל "שיר המעלות" הוא לעלות בקדש בעילוי אחר עילוי – יש בענין שיחה גדולה של הרבי¹⁶. הרבי מסביר ש"שיר" הוא שמחה. והנה, על פי החסידות מקור השמחה שבשיר (פנימיות אמא, "אם הבנים שמחה"¹⁷) הוא בתענוג שבכתר (רישא דאין שבכתר) – תענוג שמחה משלימים ל-882, הרבוע הכפול של אהיה, סוד "אהיה אשר אהיה"¹⁸ ("אהיה" הראשון בכתה, תענוג,

ב סוכה נג, א.

ג ראה סה"מ תקע"ב עמ' יט.

ד ישעיה ח, ו.

ה בראשית רבה סח, א; עד, יא; מדרש תהלים קכד.

ו שם. וראה גם שם סג, י. ובכ"מ.

ז עירובין יג, ב.

ח נדפסה בתהלות מנחם עה"פ ונלמדה בשיעור י"א ניסן השתא.

ט תהלים קיג, ט. וראה קהלת יעקב ערך 'שמחה' אות ב, ועוד.

י ראה לקו"ת פינחס עז, ג ובכ"ד.

יא שמת ג, יד. וראה שכינה ביניהם פ"ז.

יב ראה קהלת יעקב ערך 'אהיה'.

יג יחזקאל א, יד.

יד תהלים לו, י. וראה לקו"ת בשלח א, א.

טו ראה זר ח"א פז, א.

טז שיעור פורים משולש (ט"ז אדר השתא).

יז ראה בראשית רבה מב, ג.

יח ראה ספרי ראה ג, ובכ"מ. וראה לעיל הערה טז.

יט בשם אדה"ז – ראה אוה"ת בראשית ח"ה עמ' תתד ואילך (ד"ה "אוסרי לגפן" השני).

כ כל הבא לקמן נלקט בקובץ י"א ניסן שנת הק"כ בבואורי הצ"צ אותיות ח"כ (עמ' 33 ואילך) וש"נ.

ב־א. השער הוא **לט**, אותיות **טל** – סוד הטל. שוב, י־ה שירי המעלות, מפרק קכ והלאה, הם בעצם עיקר העלאת מ"נ של המלכות – הלויים עולים לאט ושרים על כל מעלה ומעלה. יש עליו עצום, אבל הכל מתוך, נאמה, להט של 'אש קרה', סוג של נשיאת הפכים – "ותבא בלט". עליה מעזרת נשים לעזרת ישראל, לנסך על גבי המזבח – עיקר שמחת בית השואבה בחג הסוכות.

אם נתחיל לבנות את הפרצוף שלנו, חמש עשרה שירי המעלות הם בעצם המשכת ה־15, י־ה, "הנסתרת להוי' אלהינו", שיתגלו בתוך יסוד הנוקבא. הפרצוף כאן הוא שה־יה, הנסתרות, בעצם נמשכות, מתחברות ומתגלות בכל אחת מהספירות, כל אחד מכחות הנפש. זהו הפרצוף שאנחנו רוצים עכשיו לבנות.

כמובן, 15, כמו שאמרנו, הוא השלום־בית, "שכינה ביניהם" ("שכינה ביניהם" ועוד **שלום בית** עולה 1290, יה פעמיים **אלהים** – "אני אמרתי **אלהים** אתם"^כ). אם הולכים לפי הפרקים של הרבי, יש לנו עכשיו 15 שנים לעבוד על שלום בית, על "שכינה ביניהם" – 15 שנים רצופות של "שיר המעלות", לעלות בקדש בעילוי אחר עילוי בתוך שלום הבית גופא. צריך לראות איך שלום הבית, ה"שלם וחצי", מופיע במגוון השלם של כל הספירות העליונות וכל כחות הנפש. שוב, אמרנו שאם מתחילים מלמטה, אלה חמש עשרה שירי המעלות של "דוד מלך ישראל חי וקים". נלך מלמטה למעלה – הכל בדרך של "שיר המעלות".

יסוד: טו וזין

ה־15 של ספירת היסוד היינו **טו** הווין ב"אמת ויצייב". כתוב בפירוש^{כט} ש־טו הווין האלה הם **טו** יסודות. לכל פרצוף מחמשת הפרצופים (אריך אנפין, אבא, אמא, ז"א, נוקבא דז"א), יש שלשה

כמובן, הפרצוף לא מופיע בפירוש בחסידות. זה מה שעכשיו נשתדל לעשות, בעזרת ה' יתברך.

ב. פרצוף העיניים

מלכות: שירי המעלות בניסוך המים

נתחיל מ"שיר המעלות", יחידה של דוד המלך. שוב, היו מעלים את המים ממי השילוח מעזרת נשים לעזרת ישראל בשביל לנסך את המים על גבי המזבח – זו בעצם העלאת מ"נ. ב"מי השלח ההלכים לאט" ה"לאט" הוא העצלות דקדושה^{כא}, ה"חצי" של הקדושה. לפעמים צריך להיות זריז ולפעמים צריך להיות עצל, כמו בשתי העיניים שאמרנו קודם (בחלק הראשון) – יש עין זריזה ועין עצלה.

הענין של עצלות וזריזות בא לידי ביטוי ביחס למשנה מפורשת במסכת פסחים^{כב}, שבעז"ה יתברך נדבר עליה בחג, בשביעי של פסח^{כג} – שם כתוב שיש נשים זריזות ונשים עצלניות, וכל סוג הוא ענין בפני עצמו. ניתן סימן: **עצל־זריז** ר"ת **עז** – "הוי' **עז** לעמו יתן"^{כד}. **עזי** וזמרת יה^{כה} הוא אחד הפסוקים שהצ"צ מביא^{כו} בסוד שם י־ה. שוב, **עז** ר"ת **עצלות־זריזות** – צריך לדעת מתי לנהוג בכל מדה (ואיך לחבר את שתי המדות יחד).

צריך לדעת מתי להיות "מי השלח ההלכים לאט", כמו רות המואביה שכתוב בה "ותבא בלט"^{כז}, העלאת מ"נ דווקא "בלט". יש 'בלהט', להיות להוט, אבל כתוב במשנה "תפח תלטוש בצונן" כב – יותר מדי להוט מחמין את העיסה, לכן צריך לדעת איך לצנן את העיסה. ברות כתוב "לט", בלי **א**, ויש "מי השלח ההלכים לאט",

כא וראה שכינה ביניהם פ"ז.

כב פסחים פ"ג מ"ד. וראה פסחים מח, ב.

כג נלמד בשיעור נשים בליל שביעי של פסח – נדפס לקמן בגליון.

כד תהלים כט, יא.

כה שמות טו, ב; ישעיה יב, ב; תהלים קיח, יד.

כו אוה"ת דברים עמ' תתרנז.

כז רות ג, ז.

כח תהלים פב, ו.

כט זהר חדש עח, א. משנת חסידים סדר ליל הפסח, ביאור "כמה מעלות טובות".

היפי שלו במעשה בראשית (כמו שאדמו"ר הזקן מסביר^{טו} מהי עבודת ספירת ההוד דקדושה – להודות על יפי ושלמות הבריאה). "איהי בהוד"^{טז} – המלכות עולה ומתייחדת בהוד. דווקא אצל שלמה המלך כתוב "הוד מלכות"^{טז}.

נצח: יום ה'טו בחדש "מועדי הוי" – חבור י"ה עם זה ב'טו בחדש

שלמה המלך כבר מעביר אותנו לספירת הנצח: שלמה הוא הדור ה'טו בעם ישראל^{טז} – גם אחד הדברים ששייכים ל'טו – ומכיון שהוא "סיהרא באשלמותא"^מ, יום ה'טו, הוא זכה לבנין בית המקדש. נצח הוא זמן – לכאן שייך הדור ה'טו והיום ה'טו בחדש. שלמה גם מתחלק ב'טו – יהי פעמים יה (במספר קטן, שלמה שוה 15 – שלם – יה). ה' קרא לשלמה בשם ידידיה^{מא} – ידידי יה (כאשר ידידי עולה דוד דוד). כתוב^{מב} שאחד הדברים העיקריים של סוד ה'טו הוא שהמועדים חלים ב'טו בחדש. מוסבר בחסידות ש"מועדי הוי"^{מג} היינו היכולת לחבר את ה'יה עם ה'זה, "מועד", בשביל שהשם יהיה שלם, שלא יהיה "כי יד על כס יה"^{מד}, שלא יהיה השם חסר ("יה") ולא הכסא חסר ("כס")^{מה}, אלא הכל שלם. הענין הזה קשור לנצח של הפרצוף שלנו. הכל מתחיל בפסח, ראשית "מועדי הוי", החג שלנו.

יסודות, בפה, בחזה ובברית. חמש פעמים שלשה יסודות עולה 15. כל יסוד הוא חיבור – ו החיבור. האות ו היא גם תפארת וגם יסוד^ל, לכן מילוי ו הוא ו – ו.

הכל מתחיל מ"אמת", פנימיות היסוד, כידוע^{לא}, "חותם אמת" – "אמת ויציב ונכון וכו'" – ומונה אחר כך חמש עשרה ווין, חמשה עשר חיבורים. כל החיבורים שמתחילים מ"אמת" ומחוברים ב'ו, "אות אמת"^{לב}, נגמרים ב"הדבר הזה" – הכל כדי להמשיך מהיסוד במלכות, לבנות את המלכות שנקראת "הדבר הזה", היא הדבר-הדבור.

כשאומרים אחרי קריאת שמע את ה"חותם אמת" ל"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{לג} עושים זאת בסוד ה'יה, סוד הנסתרות, סוד השלום-בית. זו הכוונה שכנגד היסוד – ההתקשרות, אות ההתקשרות בין בני הזוג, האיש והאשה. כוונה מאד מיוחדת, שמוסברת אצלנו בפרטיות באחד מהספרים^{לד} – כוונת טו ווין (טו"יה פעמים ו עולה צ, "וצדיק יסוד עולם"^{לה}). אם כן, התחלנו מכוונות שהן העלאת מ"נ וכח החיבור בין ז"א ונוקבא, בין האיש והאשה.

הוד: השבחים ב"ישתבח"

כעת עולים לספירת ההוד: הכוונה של ספירת ההוד היא 15 השבחים שאומרים ב"ישתבח", בסוף פסוקי דזמרה. יש 15 תארים, שיש כאלה שאומרים את כולם בנישימה אחת, כדי לחבר את כולם יחד. "שיר ושבחה וכו'" מגיע עד "מלכות", שהיא התואר ה'טו, אז יש נקודה, ואחריה עוד שני שבחים כדי להשלים את ה'טו – "ברכות והודאות". הכל לשבח, להודות לפאר לקב"ה – להודות על כל הטוב שהוא גומל אתנו, על כל

לו ראה תניא אגה"ק טו.
לז ע"ח שער הכללים פ"א.
לח דברי הימים"א כט, כה.
לט ראה חשבון הדורות דה"א א"ג.
מ ראה זר"ח"א קנ, א; ח"ב פה, א ובכ"ד.
מא שמואל"ב יב, כה.
מב ראה אוה"ת דברים עמ' קטז; שם עמ' ב'קצו.
מג שם. וראה עוד אוה"ת ויקרא ח"א עמ' שכט; דברים ח"א בתחילתו (עמ' ב).
מד שמות יז, טז.
מה רש"י עה"פ (עפ"י תנחומא תצא ט).

ל ראה ע"ח של"ט י"ד; עמק המלך שט"ז פס"ז. ובכ"מ.
לא ראה סוד ה' ליראיו ש"א פ"ב.
לב יהושע ב, יב. וראה זר"ר פ"א ויקרא.
לג דברים ו, ד.
לד ראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' קסו; ח"ד עמ' קנ.
לה משלי י, כה.

"מי השלח ההלכים לאט", שעולה בגימטריא **"אהיה אשר אהיה"** (שעולה **אמונה-אמת**, **בנים אתם**^{נא}, ודוק).

יום היה ויום היו

בכל אופן, הנצח אצלנו הוא מה שהחגים – החל מחג הפסח, שקובע לגבי שאר החגים – מתחילים ב־יה לחדש. שבועות, שהוא העצרת של פסח, הוא ביום הששי בסיון – סוד "יום הששי"^{נב} ב־ה הידיעה שנאמר במעשה בראשית, שכל העולם עומד על יום הששי בסיון, שאם יקבלו את התורה מוטב ואם לאו ה' יחזיר את העולם לתהו ובהו^{נב}. מהו היו כאן? להמשיך לחבר מה־יה של פסח ל־ו ומה־ז ל־ה תתאה של שם הוי', שהשם יהיה שלם. שלמות השם היא בעיקר חיבור ה־יה ל־ו. אחר כך, ה תתאה היא עצמה הכסא של ה', שגם צריך להיות שלם. הכל תלוי בהמשכת ה־יה בסוד "אלה מועדי הוי".

זהו ענין אחד של "נעימות בימינך נצח"^{נד} – ה־יה של הזמן, גם ההוד של שלמה ובעיקר ה־יד, "יד על כס יה", של חג הפסח. אחר כך בא גם ה־יה של חג הסוכות, ומדרבנן ה־יד וה־יה של פורים. נשים לב שחנוכה, שהוא ביום ה־כה לחדש, הוא יום היו מסוף החדש. משקף את שבועות, שהוא יום היו מתחלת החדש.

"ימינך" – הילולת רבי אהרן מקרלין

רצינו להזכיר שהיום היה היארצייט של רבי אהרן הגדול מקרלין. בספירת העומר הכוונה היתה "ימינך"^{נה}. המגיד אמר שהוא יד ימין שלי, ובלי יד ימין לא יכול לתפקד – בכך הוא ניבא את הסתלקות עצמו כעבור חצי שנה, ב־יט כסלו שאחרי יט ניסן בו הסתלק תלמידו הגדול,

מעלת היד על טו

אמנם, סוד גדול של חג הפסח, שאין בשאר החגים של התורה – מעלה של יום ה־14. החג הוא אכן ביום ה־15 בחדש הראשון, חדש הגאולה, "החדש הזה לכם ראש חדשים"^{מו}, אבל בפסח יש קדושה וענין מיוחד ביום ה־14 – בו מקריבים את קרבן פסח. הכי דומה לזה יש בפורים, פורים דפרוות ביום ה־14 בחדש אדר ושושן פורים, פורים דמוקפין ביום ה־15, שדווקא בו בני הכרכים קוראים את המגלה. שוב, בפסח היום ה־יד הוא היום של הקרבת קרבן פסח, עיקר החג, שאוכלים עם המצה והמרור – הקרבן הראשון של יהודי שמתקרב לקב"ה ביום הזה, ראשית ההודאה. "ביום הראשון"^{מז} בפסח, היום של "תשביתו" – מצוה גדולה מאד בפסח – הוא יום ה־יד דווקא^{מח}.

כתוב "כי יד על כס יה", מוסבר שיש מעלה ב־"יד" גם לגבי "יה" – ה"יד" "על" ביחס ל"כס", האתכסיא, של "יה" (והנה, חוץ מהמלים "יד" ו"יה", עולה שאר הביטוי, "כי... על כס", יד פעמים יה!). כמו בין המלכים – מי יותר חשוב, דוד או שלמה? דוד שוה יד והוא גם הדור ה־יד. דוד הוא משיח, וכמשיח גם יבנה את בית המקדש^{מט} – יכלול בעצמו את שלמה. דוד הוא העיקר. שלמה הוא בעיקר ה"שלם", שלמה לשון שלם, ודוד הוא עיקר ה"חצי", כנ"ל.

ה־יד שלמעלה מ־יה הוא שרש ה"חצי", שהוא הכח להקיף, הכח לתפוס את המרחב של הענין. לכן מי שמקיף את הכל הוא דווקא יהודי פשוט, שקשור לפשיטות העצמות, כמו שהבעל שם טוב מלמד אותנו^{נז}. אין לו ריכוז על הפרטים, אבל יש לו אמונה – אמונה היא מקיף החולש על הכל, והיא מתוך החלישות, לא מתוך החדות והזריזות, של הנפש. היינו סוד

נא דברים יד, א. וראה שכנה ביניהם פ"ז עמ' קע"ז.

נב בראשית א, לא.

נג ראה שבת פח, א.

נד תהלים טז, יא.

נה ראה גם בשיעור י"ט ניסן תש"פ – נדפס בנפלאות פסח השתא.

מו שמות יב, ב.

מז שם פסוק טו.

מח פסחים ה, ב"ז, א.

מט ע"פ הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"א ה"א ד.

נ ע"פ כש"ט (קה"ת) אות קנה.

לבי"ט, דבור של הלב, שהוא אמירה רכה יותר^א, לא דבור קשה – בתפארת. חז"ל דורשים "אתם עשיתונו חטיבה אחת בעולם"^ב, שאמרתם "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", "להיות לך לאלהים". אמרנו ש"האמרת" לשון תפארת – לכן קשור לתפארת. גם על פי פשט, כל מה שכתוב שם, שעושים את ה' חטיבה אחת ומקבלים את מלכותו ומצותיו ושומדים את דרכיו וכו' ושומעים בקולו, הכל קשור לתפארת, כל **תריג** מצוות שייכות לספירת התפארת בכללות.

שוב, יש בפסוק הזה 15 מילים. פלא שבשני פסוקים עיקריים שמובא בפירוש בדרושי דא"ח שהם 15 תיבות בסוד שירי המעלות, גם בביטוי הראשון-העיקרי שלהם יש 15 אותיות, ממש סימן מובהק. כאן יש 15 אותיות ב"את הוי' האמרת היום". כך גם בפסוק שני שנביא בהמשך – שבעצם חוזר למלכות. דברנו על העלאת מ"נ של המלכות, "שיר המעלות", ויש במלכות גם בחינה שיוודת למטה, לעולמות התחתונים בי"ע – "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^ג.

מלכות היורדת לבי"ע:

"והיה ביום ההוא שרש ישי וגו'"

אם ככה, אפשר כבר לומר אותו פסוק – ביטוי של "והיה ביום ההוא". פסוק בהפטרה של אחרון של פסח, שבגללה עיקר סעודת משית, שכאן בארץ לא זוכים לומר ברבים, רק אומרים בתיקון ליל שביעי של פסח, החותם של עשר השירות שאומרים. זו הפטרה של משיח בישעיהו.

רק בישעיהו לבד יש יג פעמים "והיה ביום ההוא"^ד, פסוקי לעתיד לבוא, פסוקי משיח. כאן

שקרב 80 אלף בעלי תשובה^ה. איך הוא קרב? עם הנעימה-המנגינה שלו, "נעמות בימינך נצח". יש יד ימין שבאה לידי ביטוי דווקא בפסח. **פסח** בגימטריא **נצח** – רמז מובהק. זו המשכה של חסד, חסד באחוריים – **ח חס חסד** – שוה **נצח**, הענף שלו, שהוא בעצם הביצוע של החסד. רואים זאת אצל רבי אהרן הגדול מקרלין, שבספירת העומר הוא דווקא הנצח שבחסד. כעת, מי שספר את הספירה, אנחנו כבר בהוד שבחסד. **הוד** עצמו שוה 15, כמובן. הוד שייך ל**יהודה**, שבט המלכות, שעולה פעמיים 15 – **הוד** ועוד **הוד**, "איהי בהוד". העיקר בהוד הוא 15 שבחים והודאות של תפלת "ישתבח". תיכף נראה שיש עוד משהו בנצח, שבעצם מסתעף מהנצח.

תפארת: "את הוי' האמרת"

טו תיבות ב"את הוי' האמרת"

יש כמה פסוקים שהצמח צדק מביא (הצמח צדק כאן כולל את כל דרושי חסידות חב"ד) ששייכים לסוד ה**יה**, בהיות שיש בפסוק **יה** תיבות. הכל קשור לסוד הפסוק האמור בתבת נח, "חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויָכְסוּ ההרים"^ו, אליו נגיע תיכף. הוא קשור לספירת הבינה. אבל בתפארת יש פסוק שדורשים באריכות שיש בו חמש עשרה תבות, שהן כנגד חמש עשרה שירי המעלות, בסוד **יה** – סוד "שכינה ביניהם":

כתוב "את הוי' האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו ולשמך חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו"^ז – פסוק מאד עיקרי. רש"י אומר ש"האמרת" לשון תפארת. לפי פשט "האמרת" היינו עשית אותה אומר^ח, מדבר. סתם דבור הוא במלכות, אבל אמירה – "לך אמר

ס תהלים כז, ח.

סא מכלתא מסכתא דבחדש יתרו פ"ב.

סב ברכות ו, א.

סג זכריה יד, ט.

סד ישעיהו ז, יח-כ"ג; י, כ"כ; י"א, י"א; יז, ד; כב, כ; כג, טו;

נו מזקנים אתבונן מערכת רבי אהרן מקרלין אות ב.

נד בראשית ז, כ.

נח דברים כו, יז.

נט ראה בפירוש הש"ך עה"פ.

חמש עשרה שירי המעלות – סוד מיוחד. גם בפסוק הזה יש בביטוי הפותח, "והיה ביום ההוא שרש",¹⁵ אותיות. "את הוי' האמרת היום" הוא ביטוי עוד יותר מובהק של 15 אותיות, אבל כאן ב"והיה ביום ההוא" עם המלה "שרש" יש 15 אותיות, ובסה"כ 15 מילים בפסוק.

גבורה: "שלהבת יה" סוד השלהבת

נעלה לספירת הגבורה: גבורה היא אש. גבורה היא יראה, אבל גם אהבה כאש – "עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבת יה"^{עב}. זהו עוד פסוק שמובא בדא"ה^{עג} כאחד הפסוקים המובהקים של שם י"ה, כמו שאמרנו קודם על "מרחב יה". שם י"ה שמופיע בגבורה הוא בעצם אהבה כאש. קודם דברנו על 'אש קרה'. כאן זו אש יותר חמה (אך צריך להיות "שלהבת עולה מאליה"^{עד} במודעות טבעית^{עה}, ללא שום התפעלות חיצונית), **שלהבת**, בגימטריה "**בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך**"^{עו}. אלה שלשת הגוונים העולים בתוך השלהבת, כמבואר בקבלה בסוד "כשלהבת הקשורה בגחלת"^{עז} בספר יצירה.

"שלהבת יה" עולה "שלוש שלום" – "שלוש שלום לרחוק ולקרוב אמר הוי' ורפאתיו"^{עח}. כתוב^{עט} ש-**שלהבת היינו הבל בתוך שת**, שרש נשמת **משה**, ר"ת **משה-שת-הבל**.^פ הבל התגלגל בתוך שת ונמשך למשה. צריך להדליק את נרות המנורה "עד שתהא שלהבת עולה

אחד מהם, "והיה ביום ההוא שרש ישי אשר עמד לנס עמים אליו גוים ידרשו והיתה מנחתו כבוד"^{פא} – פסוק יפהפה. "שרש ישי" הוא כמובן דוד המלך, בפירוש מתייחס למלכות.

את "והיתה מנחתו כבוד" מסבירים^{פב} שבדרך כלל כבוד המלך שהוא לוחם ומנצח, אבל אצל המשיח עיקר הכבוד הוא שאחרי כל הנצחונות שלו – הוא גם ינצח^{פג} – הוא יבנה את המקדש, יקבץ נדחי ישראל ויחזיר את כל האומות לעבוד את ה' שכם אחד^{פד}, וזו המנוחה שלו. אחרת מכל מלך עד עתה – "והיתה מנחתו כבוד", המנוחה שלו תהיה הכבוד שלו, כי כולם יקבלו את מלכותו ברצון, "ומלכותו ברצון יקבלו עליהם"^{פע}, יקיימו את כל ההוראות שלו וילמדו מפיו "תורה חדשה מאתי תצא"^{פז}.

הכל יוצא מ"שרש ישי", מתחיל מ"והיה ביום ההוא שרש ישי אשר עמד לנס עמים" – המלכות שיורדת להיות נס. בשיעור הקודם^{פח} דברנו על כך ששתי אותיות **נס** הן האות ה-14 והאות ה-15 של האלף בית, וממילא בסימן סדר פסח הן שני הדברים האחרונים שהם צמד ביחד – "הלל נרצה". הסברנו שהן מגיעות כבר לאחר שגמרנו את כל יג הספירות של האצילות, ואז יורדים למושכל ולמורגש של עולם הבריאה, ושם יש אותיות **נס** – שם דווקא שתי האותיות האלה הולכות יחד, "הלל נרצה", וזהו סוד "אשר עמד לנס עמים". המשיח שיורד למטה "עמד לנס עמים אליו גוים ידרשו". התכל'ס היא "והיתה מנחתו כבוד".

יש בתנ"ך ודאי הרבה פסוקים עם 15 מילים, אבל זהו פסוק שהצ"צ מביא באופן מיוחד שבסוד

כד, כא; כז, יב"ב.

סה שם יא, יא.

סו ראה ד"ה "לדוד ה' אורי" להרה"צ ר' הלל מפאריטש (ובשיעור ט"ו באב תש"פ).

סז רמב"ם, הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"א ה"א.

סח שם ה"ד.

סט ע"פ ברכת "גאל ישראל" בתפלת ערבית.

ע ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

עא מוציא ח' ניסן ש"ז.

עב שה"ש ח, ו

עג ראה אוה"ת בראשית עמ' תרי; שם עמ' תרכז; לקו"ת לג' פרשיות עמ' 100. ובכ"מ.

עד שבת כ, א (מובא ברש"י על שמות כז, כ; במדבר ח, ב).

עה ראה הטבע היהודי עמ' נז ואילך (תחת הכותרת "סוד המנורה").

עו דברים ו, ה.

עז ע"פ ספר יצירה פ"א מ"ז.

עח ישעיה נז, יט.

עט ראה לקו"ת (להאי"ל) פרשת בלק.

פ ראה תקו"ז ס"ט.

יֵה, "יד על כס יֵה". ב"דיינו" אומרים יד פעמים **"די"**, אבל היות שבכל אחד יש "אלו... ולא..." יש 15 דברים. אחר כך, כשאומרים "על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו", הוא מונה את כל 15 הדברים, עד "ובנה לנו את בית הבחירה". הסוף, החותם, הוא **בחירה** – 15 ברבוע – וכשמגיעים ל-15 הוא "לכפר על כל עונותינו". עד כאן אומרים בשבת הגדול ועד כאן יחידה מיוחדת של ההגדה.

הרבי מביא בפירושו שלו להגדה שנראה מהגאונים שכל ה"כמה מעלות טובות למקום עלינו" הן המשך של דברי רבי עקיבא – שבמצרים לקו 50 מכות ועל היום לקו 250 מכות (סך הכל 300 מכות – **יה פעמים כ** – החצי של כל שלש הדעות שם), והוא עצמו ממשיך ואומר "כמה מעלות טובות למקום עלינו" ומונה את כל **יה** המעלות.

כל הדברים האלה הם טובות – ה' כל הזמן עושה אתנו טובות, "טובה כפולה ומכופלת", ועל פי פשט שייך לחסד, שה' כל הזמן עושה אתנו חסד גדול.

פרטי נדבת המשכן

עוד משהו בחסד, שהזכרנו קודם – שייך לנצח, אבל הוא המשכה מחסד לנצח: אחד הדברים העיקריים של חמשה עשר בתורה הוא שבתחלת תרומה מנויים חמשה עשר דברים⁷⁹ בנדבת המשכן – החסד, נדבת הלב, שלנו, עם ישראל. רש"י כתב שם שיש יג דברים. גם ב"ישתבח" יש 13 לפני "ברכות והודאות" ולפעמים כתוב⁸⁰ שיש 13 שבחים אבל יש עוד שנים⁸¹. בדיוק לפי החלוקה שלנו⁸², שבאצילות יש 13, ועוד 2 שיוורדים לראש עולם הבריאה. יש כאן זוג שיש בו 13 שהם 15 – נדבת המשכן,

מאליה" (כנ"ל) – אהרן מדליק, אבל שלהבת ההתלהבות, האהבה כאש, עולה מאליה (**מאליה** אותיות **אלהים**⁸³) – "אני אמרתי אלהים אתם"). זו האהבה הרגשית ביותר בין האיש והאשה, שגם באה לידי ביטוי בחמש עשרה שירי המעלות.

רחביה

נחזור רגע ל"מרחב יה" – יש "שלהבת יה" ויש "מרחב יה". "מרחב יה" גם רמוז בשם נכדו של משה רבינו, שכרגע הזכרנו. כתוב בדברי הימים⁸⁴ שלבנו של "שם האחד אליעזר"⁸⁵ קוראים רחביה. **היה** ששייך למרחב, לשון **רחב**, רמוז ביהודי, נכדו של משה רבינו, ששמו **רחביה** – צידוף אותיות **בחירה** – שעולה בגימטריא **יה** ברבוע (לא רק שיש כאן אותיות רחביה או בחריה אלא שלמות של **יה** ברבוע).

כתוב שלאליעזר לא היו בנים אחרים, רק רחביה, אבל "ובני רחביה רבו למעלה". זהו סיום תאור משה וצאצאיו בדברי הימים. התכלית של משה רבינו היא להגיע לרחביה, "ובני רחביה רבו למעלה" – חוזר ל"ענני במרחב יה", "קראתי ויענני", שעל משקל "שלהבת יה". ידוע⁸⁶ שבמסורה יש שתי דעות אם "במרחב יה" או "שלהבת יה" הן מלה אחת או שתי מלים. בעצם זו מלה אחת שכוללת שתיים, כמו איש ואשה שהם שרש אחד לגמרי אבל מתגלים כשניים – גם סוד של חלוקה ל"שלם וחצי".

חסד: כמה מעלות טובות ונדבת המשכן "כמה מעלות טובות למקום עלינו"

מגבורה נגיע לחסד: בחסד יש עוד משהו עיקרי בליל הסדר – "כמה מעלות טובות למקום עלינו". כמה מעלות טובות יש בהגדה? 15 מעלות טובות. אמרנו שיש בחינה של **יד מע**

⁷⁹ פד שמות כה, ג'ז.

⁸⁰ פה פע"ח שער הזמירות פ"ו; אוה"ת במדבר ח"א עמ' קנג ואילך. ועוד.

⁸¹ פו אבודרהם סדר תפילות החול, סוף פסוקי דזמרה.

⁸² פז בשיעור ח' ניסן ה"ל.

⁸³ פא דברי הימים"א כג, יז.

⁸⁴ פב שמות יח, ד.

⁸⁵ פג ראה פסחים ק"ז, א; אבן עזרא שה"ש ח, ו.

"ואתחנן"^{טז}, כמנין **תפלה**, כמנין **שירה**, שאמר משה רבינו במטרה, רצון עז, להכנס לארץ ישראל. יש בזה שני פירושים: או שה**תק**, שהם **תק** שנה של עץ החיים^{טז}, הם בכתו, ה חסדים דאריך, שנמשכים לשכינה ביניהם, **יה** – **תק** למעלה מה**יה**. או, פירוש אחר, שה**תק** היינו ה קצוות של ז"א ו**יה** הם המוחין והוא ממשיך מהמוחין ל**תק**. בכל אופן, או שזהו סוד "דעת הנעלם" או שסוד "דעת המתפשט" – סוד **תקטו** תפלות שמשה רבינו מתפלל להכנס לארץ ישראל. אם כן, קשור גם ל**טו** שירי המעלות של דוד המלך.

אם כן, משה רבינו לא אומר רק את זה פרקי התהלים מ**צ** עד **ק** (סימן **קץ**), אלא שאומר גם **תקטו** תפלות בשביל להכנס לארץ, כמנין **"ואתחנן"** וכו'. **שירה**, ששייכת במיוחד למספר הזה, היא **שיריה**. הרבי אמר ששיר הוא שמחה, אבל עוד יותר פשט ששיר הוא תענוג כנ"ל – להמשיך את התענוג מהכתה, שבעצמו נקרא "רכב בערבות", "ערבות" היינו התענוג של הכתה, ל"ביה שמו", לשם **יה**, שכינה ביניהם, ואז "עלזו לפניו". זהו עוד פסוק שמובא כאן לענייננו, ויש בו רמזי רמזים, שלא נאריך בהם כרגע.

בינה: "חמש עשרה אמה מלמעלה גברו החיים"

נעלה לבינה: גם בבינה יש **יה**. עוד "חמש עשרה אמה" של תבת נח – "ויכסו ההרים" שהם המדות. בבינה יש תשובה. הצ"צ מסביר^{טז}, הסבר מאד יפה, שכל התרוממות רומזת ל"יד רמה"^{טז}, שהיא תשובה עילאה, באמא, בבינה. תשובה עילאה היא תשובה מתוך שמחה, מתוך רוב שירה וזמרה. "ותרם התבה" – כשאדם מתפלל באות לו מחשבות זרות שטורדות את

טז דברים ג, כג.

טז ירושלמי ברכות פ"א ה"א (ד, ב).

טז אוה"ת בראשית עמ' תרי; שם עמ' תרכז.

ק שמות יד, ח.

שאמרנו שהיא המשכה מחסד לנצח, ו"ישתבח", שהוא הוד.

דעת: "חמש עשרה אמה קלעים לכתף" "דעת דבין כתפין"

נעלה לדעת: יש שני דברים שכתוב בחסידות שהם 15 אמה. אחד מהם הזכרנו קודם, הפסוק "חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים". אבל יש במלאכת המשכן, שכעת דברנו על נדבת המשכן, פסוק "חמש עשרה אמה קלעים לכתף"^{טז}. יש בעצם פעמיים כתף, **יהיה**. דרך אגב, כל פעם שכתוב שם **יה**, יש שני פסוקים עיקריים שמובא שם **יה** עם **ב** – "בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים"^{טז} ו"רכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו"^{טז} – "**ביה**" רומז לשם של "ביום ההוא", "ביום ההוא **יהיה** [הוי' אחד ושמו אחד]", **ב** פעמים **יה**. אחד המקומות שהענין בא לידי ביטוי במוחש הוא בקלעי המשכן – "חמש עשרה קלעים לכתף", שתי כתפים. כתוב^{טז} שזהו סוד "דעת דבין כתפין"^{טז,כב}, יחוד הזכירה צד שמוסבר אצלנו באריכות גדולה בחסדי דוד הנאמנים^{טז}. יש בחינה של "דעת דבין כתפין" בה תלוי הכח לזכוה, קשור גם לקשר של תפילין שראה משה רבינו^{טז}. שם צריך לזכור את השלום־בית, את ה"שלם וחצי". **כתף** עולה 500, "**פרו ורבו**"^{טז}, וכל כתף היא **יה** אמות.

תקטו תפלות

כתף, 500, ועוד **יה**, מזכיר עוד ענין שכתוב בפירוש בחסידות^{טז} – **תקטו** תפלות, כמנין

פח שמות כז, יד.

פט ישעיה כו, ד.

צ תהלים סח, ה.

צא שער רוח הקדש, שער היחודים פ"ג; חסדי דוד פרקים קיח־קיט.

צב מטבע לשון שגור בחסידות ע"פ הזהר. ראה גם קונטרס חסדי דוד סל"ד.

צג ח"ט עמ' 102-167.

צד מנחות לה, ב.

צה בראשית א, כח.

צו אוה"ת דברים עמ' ב'קצו. ובכ"מ.

הסוד של יום כיפור, "אחת בשנה"^{קט}, הוא סוד "אחד האמת" שבחכמה, כמו שמביא אדמו"ר הזקן בשם הרב המגיד בתניא^ק. זהו כבר סוד יום כיפור. אמרנו שהכל נמצא בפסח, גם ר"ה עם השופר וגם יו"כ עם י קידושין ור"ה טבילות.

כתר: ברכת כהנים

כעת נגיע לאחרון חביב, בכתר עליון: דברנו על פסוקים של י"ה, אבל העיקר המפורש, שגם כולל י"ה תיבות וגם מתחיל ב"י"ה אותיות, הוא ברכת כהנים. "עד מהרה ירוץ דברו"^{קא} – שרש ברכת כהנים בכתר עליון^{קב}, בגלגלתא ועוד יותר גבוה. יש בברכה י"ה תבות והברכה הראשונה, "יברכך הוי' וישמרך"^{קג}, היא י"ה אותיות. שייך בצורה מובהקת ל"שלם וחצי". גם ברכת כהנים שייכת לסוד של "שכינה ביניהם"^{קד}.

שוב, זהו כתר. הפסוק שאמרנו קודם, "רכב בערבות ביה שמו", הוא המשכה מהכתר. אמרנו שגם ב"תקטו יש פירוש אחד שזו המשכה מהכתר – יש כמה ענינים שהם המשכה מהכתר, אבל בפשט אחרי ה"י"ה של "שיר המעלות" אולי הכי חשוב בכל התורה הוא מה ששמרנו לסיום, סוד ברכת כהנים, הפנינה היקרה, היהלום שבכתר של כל התורה כולה, ממשיך ברכה ואורה ושמחה ושפע רב בכל העולמות, מלמעלה למעלה, מכתר עליון, מאור אין סוף שלפני הצמצום, מ"יחיד", מהעלם העצמי, הכל מתגלה כ"אור חדש על ציון תאיר ונוצה כולנו מהרה לאורו"^{קטו} עוד היום ועוד בשביעי של פסח, יחד עם משיח.

דעתו. בינה ודעת הולכות יחד, "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"^{קא}. מה העצה? תשובה עילאה – לשוב לה', דווקא מתוך שמחה.

זהו סוד "ותרם התבה" – אתה לוקח את התבה, תבת נח, שידוע מהבעש"ט^{קב} והלאה^{קג} שהיא תבות התפלה, והתבה מתרוממת על ידי עבודת התשובה באמא עילאה. אז היא "חמש עשרה מלמעלה גברו המים", שרש הגבורה בבניה, "אני בינה לי גבורה"^{קד}. כאן "המים" הם המים של עלמא דאתכסיא. קודם היה "יסר יסרני יה" אבל "ולמות לא נתנני"^{קה}, "בינה עד הוד אתפשטת"^{קי}, והוד עצמו שוה י"ה. הכוונה כאן שמרימים את התבה, תבת נח, על ידי תשובה עילאה, וכאן היא דווקא בענין ה"שלם וחצי", ענין ה"י"ה, השלום בית, השכינה ביניהם. אם יש מחשבות זרות כנראה אין מספיק שלום בית – לקחת זאת בחשבון – ועל ידי התשובה הזו תהיה התרוממות לתבה.

חכמה: חמש טבילות ועשרה קידושים

אחר כך, בחכמה, יש עבודת יום הכיפורים של הכהן הגדול, בה בפירוש יש "שלם וחצי" – היה טובל ה טבילות ומקדש ידים ורגלים י קידושים. אלה י"ה של הכהן הגדול, אמנם טהרה היא בינה, אבל כאן היא אמא עילאה שכלולה באבא עילאה. י קידושים לשון קדש, עצם החכמה^{קי}, ור"ה טבילות, אמא עילאה שכלולה באבא עילאה. גם י"ה אלה שייכים ל"שכינה ביניהם"^{קי}.

סיכום

עד כאן. ולסיכום:

- קא אבות פ"ג מי"ז.
קב ראה בעש"ט עה"ת 'עמוד התפלה' (פרשת נח); צואת הריב"ש עה.
קג סה"ש תרצ"ו עמ' 148, ובכ"מ.
קד משלי ח, יד. וראה ע"ח שי"ג פ"ב (מ"ת).
קה תהלים קיח, יח.
קו ע"פ הקדמת תקו"ז (ז, א).
קז לקו"ת ברכה צה, ב (ע"פ זהר ח"ב קמה, ב; ח"ג סא, א) ובכ"ד.
קח יין משמח ח"ה שער ה בתורה 'חמש טבילות ועשרה קידושים'.
- קט שמות ל, י; ויקרא טז, לד.
קי פל"ה בהגהה.
קיא תהלים קמז, טו. ראה לקו"ת קרח נה, ד.
קיב בכ"מ. ראה גם פירוש המלות פצ"ג (נט, ב).
קיג במדבר ו, כד.
קיד ראה מעין גנים סדרה ב פרשת נשא ובכ"ד.
קטו ברכת "ויצר אור" (נוסח אשכנז וספרד).

	כתר ברכת כהנים	
בינה "חמש עשרה אמות... גברו המים"	דעת "חמש עשרה אמה קלעים לכתף" וְתִקְטוּ תַפְלוֹת	חכמה ה טבילות ו־י קידושים
גבורה שלהבת י־ה	תפארת "את הוי' האמרת"	חסד "כמה מעלות טובות" ונדבת המשכן
הוד שבחי "ישתבח"	יסוד טו ויין	נצח יום ה־טו בחדש
	מלכות טו מעלות בניסוך המים	
	מלכות היורדת לבי"ע "והיה ביום ההוא שרש ישי העמד לנס עמים וגו'"	

לפתוח מרכזי "שכינה ביניהם" בכל העולם, לכל היהודים וגם לכל הגוים, כחלק עיקרי של המהפכה הרביעית...], כן, שייך לסוד של נשמות גרים שנמשכות על ידי אהבה אמיתית בין ההורים, כמו שמסביר רבי יעקב עמדין^{קטז}. עד כאן, שיהיה מועדים לשמחה ושביעי של פסח שמח מאד. ערב טוב ולהתראות יחד עם משיח צדקנו.

קטז ראה בסידור בית יעקב, מוסך השבת במטות כסף פ"ז (עמ' קנט).

סיימנו ועשינו סקירה, היקף, מבט נרחב. כעת יש לנו יסוד חשוב ביותר, שכל עשית הפרצופים אצלנו היא לתפוס את המרחב, את המבט הכולל, דווקא על ידי עין זריזה וחדה ועין עצלה ביחד, כשהתומוך, ה"עזר כנגדו", הוא דווקא מה שנדמה חלש, אבל בזכותו תופסים את המרחב כולו, מגיעים עד למעלה בקדש. עיקר התכל'ס של כל מה שדברנו הערב הוא שיש לנו כעת חמש עשרה שנה של עיסוק ועליה ב"שכינה ביניהם". [חמש עשרה שנה

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ 15 שירי המעלות הם המעשר־התמצית מ־150 פרקי תהלים.
- ◆ דוד המלך (ויעקב אבינו) שייכים ל־יה בתהלים (שירי המעלות), ומשה רבינו ל־זה בתהלים (פרקי "תפלה למשה").
- ◆ 15 שנות אמירת שירי המעלות הן זמן לעליה בקדש בעניני "שכינה ביניהם".
- ◆ בהעלאת מ־נ יש מעלה בנשיאת הפכים של להט־לאט.
- ◆ מעלת **יד (דוד)** על **טו (שלמה)** — **"יד על כס יה"** — היא מעלת ה"חצוי" על ה"שלם".
- ◆ אמונה באה מתוך חלישות הנפש, ולא מתוך החדות והזריזות.
- ◆ כבוד המשיח הוא מנוחתו אחרי הנצחונות — כאשר כולם יקבלו את מלכותו ברצון.
- ◆ העצה למחשבות זרות היא תשובה עילאה — תשובה מתוך שמחה.
- ◆ מחשבות זרות מעידות על חסרון בשלום בית.
- ◆ עשית פרצופים היא ראייה־מרחבית התלויה דווקא בסיוע העין החלשה.
- ◆ יש להפיץ עניני שלום־בית גם לאומות העולם (ובכך ממשיכים נשמות גרים).

שיעור

שיעור נשים - ליל שש"פ

שלש נשים אופות מצות

קיצור מהלך השיעור

בשיעור לנשים בפתיחת שביעי של פסח לימד הרב **משנה 'נשית'** מובהקת, עם הסבר על **מעלת האשה** ועל כחה לתקן את שלשת העולמות התחתונים, **בראייה יצירה עשייה**, בסוד עבודת **הלישה, העריכה והאפיה** של הנשים באפית המצות לפסח.

אדמו"ר הזקן מסביר ש"עשר נשים" הן הפנימיות של עשרת כחות הנפש. יש בנפש, וגם למעלה בעולמות, עשר ספירות. לכל ספירה יש פנימיות וחיצוניות – עשר נשים הן הפנימיות של עשר הספירות והחיצוניות היא עשרה גברים. הפנימיות של כל דבר היא השאיפה שלו לשרשו, הממד הנשי – כמו כלה, לשון כלות הנפש. החיצוניות של כל דבר היא ההשפעה שלו החוצה, שהיא הממד הגברי. מכאן גם אפשר להבין טוב את הענין של "כל כבודה בת מלך פנימה"¹. בקבלה כלל גדול שפנימיות וחיצוניות היינו מוחין ומדות. הפנימיות היא י"ה של שם הוי', "הנסתרת להוי' אלהינו", והחיצוניות היא **זה של השם, "והנגלת לנו ולבנינו"**². היחס בין איש

"ואפו... נשים"

חג שמח! נלמד משנה ממסכת פסחים³ ששייכת לנשים ונסביר אותה לפי תורת החסידות. הנושא במשנה הוא נשים שאופות מצות. היום בדרך כלל אופים מצות במאפיות וזו עבודה של גברים, אבל פעם הנשים היו אופות את המצות בבית – כל אחת אופה את המצות שלה. בכלל, אפיה היא עבודה של נשים. איפה יש פסוק מובהק שנשים אופות? "ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד וגו'"⁴. זהו פסוק בתוכחה, אבל אדמו"ר הזקן מסביר את כולו למעליותא – דרוש חשוב מאד בלקוטי תורה⁵:

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שיעור נשים - ליל שביעי של פסח תשפ"א - כפ"ח.
א פסחים פ"ג מ"ד.
ב ויקרא כו, כו.
ג בחקותי מח, א (ד"ה "בשברי לכם מטה לכם").

ד תהלים מה, יד.
ה דברים כט, כח.

לארץ"⁷. השכל, לעומת זאת, מושך את האדם למעלה – "רוח האדם העולה היא למעלה". השכל נמצא למעלה, הגוף נמצא למטה, וביניהם נמצאים היצרים – שם מלחמת היצר. אם אדם שקוע רק בגוף, הוא נמצא למטה מהיצר – ואז קל ליצר לנצח אותו. אבל אם האדם נמצא בשכל – הוא נמצא מעל היצר, ואז קל לו לנצח את היצר. **פסח** בגימטריא **נצח** – השאלה מי מנצח.

אפית שלש נשים בתנור אחד

כל זה היה הקדמות לפני שנלמד את המשנה. בפסוק כתוב "ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד" ובמשנה יש שלש נשים שאופות את העיסה – גם הן "בתנור אחד", אותו ביטוי. כל אחת אופה את המצות שלה והן אופות בבית, או אולי במקום ציבורי, שיש בו "תנור אחד". ידוע שצריך כל הזמן להתעסק בעיסה, וגם לא להשתהות יותר מדי, כדי שלא תחמיץ ח"ו. השאלה כאן איך מותר לשלש הנשים לאפות מצות ולהשמר מחימוץ:

רבן גמליאל אומר, שלש נשים לשות כאחת ואופות בתנור אחד, זו אחר זו.

רבן גמליאל במשנה הזו הוא מצד החסד (גמליאל מלשון גמילות חסדים, "חסד אל"¹⁰), והוא נוטה להקל. כפי שנראה, יש בהכנת המצות שלשה שלבים – לישא, עריכה ואפיה. רבן גמליאל אומר שלש הנשים יכולות להתחיל בו־זמנית בלישא, ולהתקדם ביחד – וכאשר הן תגענה לאפיה השניה והשלישית תמתנה לכך שהראשונה תסיים לאפות. אם יש יותר משלש נשים – ההמתנה כבר ארוכה מדי. אבל, אומר רבן גמליאל, שלש נשים יכולות לעבוד במקביל אפילו שתהיה המתנה.

חכמים חולקים על רבן גמליאל:

וחכמים אומרים, שלש נשים עוסקות בבצק, אחת לשה ואחת עורכת ואחת אופה.

ואשה הוא גם בין אור ישר (שמשפיע החוצה) לאור חוזר (שעולה אל המקור שלו). כשקוראים את שם הוי' למפרע, בדרך של אור חוזר, הוא מתחיל הו', וכאשר מוסיפים א שכנגד הדעת, מקבלים את המלה הוא, לשון זכר, ואחר כך יש ה', ובתוספת ה"א כנגד הדעת, מקבלים את המלה היא, לשון נקבה!

אדמו"ר הזקן מסביר שהנשים אופות את הלחם, "לחמכם", את לימוד התורה לשמה, ובכלל שכל העבודה תהיה לשמה. האפיה היא "בתנור אחד" – ה"תנור" הוא התבוננות שמעוררת חום, שהיא התבוננות ב"אחד", "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"¹¹ (השמייעה בחינת בינה-אמא¹², שייכת במיוחד לנשים, כמו שכתוב "כי שמענה נשים דבר הוי"¹³, וכן "נשים שאננות קמנה שמענה"). זהו דרוש מאד יסודי.

בין המצה לחמץ

רואים שהנשים אחראיות על האפיה – כל השנה הן אופות את הלחם, את החלות, ובמשנה שנלמד הן אופות את המצות בפסח. הן אחראיות גם על המצה וגם על החמץ. מה היחס ביניהם? בדרך כלל מוסבר בחסידות שמצה היא בטול וחמץ הוא ישות, והאשה אחראית על שניהם. יש עוד הסבר בחסידות¹⁴, שהמצה היא השכל¹⁵, בהירות השכל, והחמץ הוא הגוף. ה' ברא אותנו עם גוף שצריך לדאוג לו, להאכיל אותו וכו' – יש מצוה "ונשמרתם מאד לנפשתיכם"¹⁶. הגוף והטיפול בו אינו אסור – כל השנה מותר לאכול חמץ – אבל אם מישהו עסוק רק בגוף הוא יורד למטה, "רוח הבהמה הירדת היא למטה

10 ראה גם לב לדעת עמ' סט.

11 דברים י, ד.

12 ראה זהר ח"ג קלח, ב. ובכ"ד.

13 ירמיה ט, יח.

14 ישעיה לב, ט.

15 יא עפ"י חיים וחסד מסכת פסחים אות תנב ופסח אות תקמט.

16 ראה גם זהר ח"ג כט, ב.

17 דברים ד, טו.

יד קהלת ג, כא.

טו תהלים נב, ג.

האשה צריכה להרטיב את ידיה במים קרים ואז להתעסק בעיסה ובכך לעכב את החימוץ. כאן יש ווארט חסידי^כ: ה"תפח" בעיסה מראה על תחלת חימוץ וקלקול שלה. ככה בכל דבר שאדם עוסק בו בחיים, אם אדם רואה שמה שהוא עוסק בו תופח, לא הולך, מתחיל להתקלקל – עליו לדעת שהסבה היא החמימות. בד"כ חמימות היא דבר טוב, חום הוא חיים, אבל לפעמים כשאדם להוט מדי – זו הסבה של הקלקול. לא צריך לעזוב את מה שעוסקים בו, אבל צריך "תלטוש בצונן" – לקרר את הלהט וככה לעצור את התפיחה.

"שלוש נשים" – עולמות בי"ע

נחזור לפרש את המשנה: שלוש הנשים הן כנגד שלשת העולמות התחתונים בי"ע – מתאים לגימטריא המופלאה^{כא} של בריאה-יצירה-עשיה, שעולים אשה-אשה-אשה (ממוצע כל עולם)^{כב}. האצילות היא יחסית בבחינת זכר ושלשת העולמות התחתונים הן בבחינת נקבה – שלוש נשים (אכן, גם שלשת הדברים שמציין רבי עקיבא כ'משתנים', נשים-עצים-תנורים, מכוונים בפשטות כנגד בי"ע, בעוד שבאצילות "אני הוי' לא שנית"^{כג} – נמצא שעיקר שרש האשה בבריאה, "אמא עילאה מקננא בכורסיא"^{כד}, "ומהוי' אשה משכלת"^{כה}, שהיא-הוא ענין מצה בחינת שכל, כנ"ל, סוד "מצה [!] אשה^{כו} מצא טוב"^{כז}...).

מובא בפרדס^{כח} ששאלו את רב האי גאון

חכמים אומרים שאם שלוש הנשים עובדות במקביל, תהיה המתנה גדולה מדי. לכן צריך שהראשונה תתחיל ללוש, כשהיא תסיים ללוש ותתחיל לערוך השניה תתחיל ללוש, כשהראשונה תסיים לערוך ותתחיל לאפות השניה תתחיל לערוך והשלישית תתחיל ללוש, וחוזר חלילה – כאשר הראשונה תסיים לאפות השניה תתחיל לאפות, השלישית תתחיל לערוך והראשונה תשוב ללוש עוד עיסה. כך אף אחת לא תצטרך להמתין לאחרת ולא תהיה שהיה של העיסה. רבי עקיבא אומר, לא כל הנשים ולא כל העצים ולא כל התנורים שוין.

בפשטות, רבי עקיבא כאן הוא המשך של דעת חכמים^{טז} – הוא טוען על רבן גמליאל: איך אתה יכול לומר בפשטות ששלוש נשים יכולות לעבוד במקביל? הרי לא כל הנשים שוות – יש נשים זריזות^{טז} ויש נשים עצלניות^{טז}; לא כל העצים שווים – יש עצים יבשים, שמסיקים את התנור מהר וטוב, ויש עצים לחים שמשתהים; לא כל התנורים שווים – יש תנור שמתחמם מהר ואופה את המצות מהר ויש תנור שלא מתחמם כל כך והאפיה נמשכת זמן רב. לכן, יתכן שאם שלוש נשים אופות בתנור אחד, והן לא זריזות וכו' – העיסה תחמיץ.

"תפח – תלטוש בצונן"

המשנה מסיימת: זה הכלל, תפח תלטוש בצונן. ברצף המשנה משמע שזהו סיום דברי ר"ע, אך יש דעות שזהו מענה רבן גמליאל לדברי חכמים ור"ע או שזו סתם משנה (לדברי הכל)^{טז}. בכל אופן, הכלל הוא שאם רואים שהעיסה מתחילה לתפוח, סימן שהיא בדרך ההחמיץ,

כ דברי ישראל (מוד"ץ) ח"א (רמזי כללי אורייתא) ריש אות ז.

כא בכ"מ בספרי גל עיני.

כב ראה גם מים מתוקים (לר"ש טולדנו) קכג, ב.

כג מלאכי ג, ו.

כד תקו"ז תקו"ו (כג, א).

כה משלי יט, יד.

כו ראה תקו"ז טו (ל, ב).

כז משלי יח, כב.

כח פרדס רמונים ש"א פ"ז ונתבאר באריכות שם ש"א פ"א ופ"ז.

טז וראה בקול הרמ"ז חילוק אפשרי ביניהם.

יז כלשון הגמרא פסחים מח, ב.

יח כלשון רבינו עובדיה ברטנורא על אתר. במעלת העצלה על הזריזה ראה גם בשיעור חוה"מ פסח השתא (נדפס לעיל).

יט ראה במתיבתא על אתר (פסחים מח, ד).

אבל זו עדיין צורה כללית – לא עושים לכל מצה צורה מיוחדת^{לד}, אלא יוצרים את העיסה בצורה כללית של מצות.

האפיה שייכת במובהק לעולם העשייה (עולם התנור כנ"ל) – "בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"^{לה}. אם בשלבים הקודמים החום יכול להזיק, כנ"ל בענין "תפח תלטוש בצונן", את התנור מחממים כמה שיותר כדי שהאפיה תהיה במהירות. באפיה הצורה משתכללת-נגמרת (עשייה היא לשון שכלול ותיקון) וכל מצה מקבלת כבר 'פרצוף' פרטי – כשלוקחים מצה ליד אפשר להסתכל בפרצוף שלה ו"לאו כל אנפין שוין". חז"ל אומרים^{לו} שהכרת הפנים היא דווקא בפרצוף הפנים עם החוטם – ה"אף" שהמצה מקבלת באפיה. אף הוא גם לשון אופי – "לאו כל אנפין שוין" משום שהאופי של האנשים שונה^{לט}. נסביר יותר כל שלב ב'עבודה', כפי שהוא מוסבר בחסידות^{לז}:

לישה – חיבור המדות והתאחדות עם ה'

פירוש אחד בלישה הוא חיבור של האהבה (המים-החסד) והיראה (הקמח-הגבורה) בעבודת ה'. ידוע בשם הרמב"ן^{לז} כי אין אהבה ויראה ביחד בעולם, חוץ מאשר בעבודת ה'. החיבור של אהבה ויראה אפשרי דווקא באהבה ויראה שכליות, אהבה ויראה הנובעות מהתבוננות – "בתנור אחד", כנ"ל – שהן האהבה והיראה של עולם הבריאה (בעוד בעולם היצירה ישנן אהבה ויראה טבעיות)^מ. המדרגה של האשה הלשה, האשה בעולם הבריאה, היא "אשה משכלת" כנ"ל – השבח והמתנה הכי גדולה באשה –

"עשר ידענו, שלש עשרה לא ידענו"^{כט} – אנחנו יודעים שהמספר עשר שייך לעשר ספירות, אך מהו הסוד של המספר שלש עשרה שמופיע ב-יג מדות הרחמים ועוד? רב האי גאון השיב להם שישנן עשר ספירות דאצילות ועוד שלשה עולמות תחתונים (שביחס לעשרת כוחות הנפש היינו שלשת לבושי הנפש, מחשבה-דבור-מעשה). אמנם, בהמשך שם מובא עוד הסבר (ברייתא משמעון הצדיק), שהשלשה הנוספים הם שלשה ראשי ראשים, סוד הצחצחות – אור צח, אור מצוחצח ואור קדמון^{נא}. כלומר, לשלשת העולמות התחתונים, שלמטה מאצילות, יש שרש בראשי הראשים שלמעלה מהאצילות, בסוד "אשת חיל עטרת בעלה"^{נב}. יש כאן שלשה שלבים, כנגד שלשת העולמות, שכל אשה עושה אחד מהם – אשה לשה (בבריאה), אשה עורכת (ביצירה) ואשה אופה (בעשייה). בעצם, כל אחת מהנשים עושה את שלשתן, אבל לדעת חכמים בכל רגע נתון אשה אחת עסוקה בכל שלב.

אפשר להתבונן כאן בשלשת השלבים לפי המבנה של שלשת העולמות ב"ע כנגד יש-כלל-פרט"^{נב}:

בלישה העיסה היא עדיין חומר גולם 'היולי', כמו שבעולם הבריאה המציאות היא "אפשריות המציאות"^{נג} – עדיין אין לעיסה, שרק כעת מתהווה ממים ומקמח, צורה מוגדרת.

בעריכה העיסה כבר מקבלת צורה מוגדרת של מצה – עורכים את הבצק בצורה מסוימת (כמו שעורך ספרים לוקח את חומר הגלם המקורי ונותן לו צורה). יצירה היא לשון צורה,

כט כך מצוטט בדא"ח (כ'קיצור' לשאלה) – ראה ד"ה "גדולה מילה" תרכ"ב (מאמרי הצ"צ – הנחות) וד"ה זה תרכ"ו.

ל ראה פרדס רמונים ש"א פ"ב.

לא משלי יב, ד.

לב ראה סוד ה' ליראיו עמ' קנ, ובכ"מ.

לג ראה ד"ה "ציון" תרס"ב (סה"מ תרס"ב עמ' שנו); ד"ה "שובה" תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו עמ' ל). סוד ה' ליראיו ש"ב פ"א.

לד פסחים לו, א.

לה ישעיה מג, ז.

לו ראה יבמות פט"ז מ"ג, ובכ"מ בגמרא.

לז ראה במדבר רבה כא, ב.

לח בהבא לקמן ראה חיים וחסד פסחים אות תנו.

לט ראה בעש"ט עה"ת נח ג. ע"פ ספרי ואתחנן ז.

מ ראה תניא פל"ט.

האצילות. אחר כך, שני הסימנים האחרונים, "הלל נרצה", הם כנגד המושכל והמורגש של עולם הבריאה. איפה נגמר ה"ברך"? בסיום ברכת המזון. איפה מתחיל ה"הלל"? אמרנו שני פרקים של הלל בסיום ה"מגיד" וממשיכים את ה"הלל" אחרי ברכת המזון, אבל בין ברכת המזון לתחלת ההלל אומרים עוד משהו – מה? זהו אולי החלק הכי מרגש בשביל ילדים בליל הסדר, עושים 'עסק' שלם – מוזגים כוס של אליהו הנביא, ואז הולכים עם נרות לפתוח את הדלת לאלהיו ואומרים "שפוך חמתך". יש בהגדה של הרבי הוראה – לומר "שפוך חמתך" בישיבה. כנראה יש כאלה שמרוב התלהבות עומדים, אבל זו דוגמה ל"תלטוט בצונן" – אצלנו צריך לומר בישוב הדעת, ברגש של אש קרה^מ, אבל אומרים "שפוך חמתך". כמו שאמרנו, הקטע הזה מופיע ב'חלל' (לפני הלל) שבין עולם האצילות לעולם הבריאה – זהו 'חוד שחור' שיש בו מקום ליניקת החיצונים, ולכן צריך לשפוך עליהם חמה.

שוב, אומרים "שפוך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך... תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי ה'". ה"חרון אף" שצריכים להמשיך על הרשעים שייך ל"אף עשיתיו", בו נמצא חרון אף של מקום. "ותשמידם מתחת שמי ה'" זו המצוה של מחית עמלק – להשמיד אותם מתחת השמים^מ. את רוב הרשעים צריך להחזיר בתשובה – גם רשעי ישראל, שהרי "לא ידח ממנו נדח"^מ, ואפילו רוב הרשעים מאומות העולם צריך היום לחשוב איך להחזיר, לקרב לאמת במהפכה הרביעית^מ, אבל יש כאלה שצריך להשמיד עד הסוף. קוראים בהפטרות שביעי של פסח "ארדפה איבי ואשמידם ולא אשוב עד כלותם"^מ (זו שירת החתול^א). יש ענין עמוק, ששמו של הקב"ה

מה ראה גם בהתוועדות חוה"מ פסח ח"ב (נדפסה לעיל) בספירת המלכות.

מו ראה דברים כה, יט.

מז ע"פ שמאל"ב יד, יד.

מח ראה שיעורים החל מכ"ד טבת תשע"ה.

מט שמאל"ב כב, לו.

נ וראה גם מלכות ישראל ח"ג עמ' רכ ואילך.

והיא מסוגלת ללוש יחד את המדות השכליות. פירוש נוסף שהלישה היא לא רק בין המדות בתוך האדם, אלא שבלישה (התבוננות דעולם הבריאה בגדלות הבורא ושפלות האדם^מ), שאף הם בחינת חו"ג, מים וקמח) האדם 'לש את עצמו' עם ה' יתברך. עיקר המדרגה של האשה הפנימיות, הכלה שמגיעה עד כלות הנפש ובטול לה' ממש (כמו "שרפים עמדים ממעל לו"^מ), היא בעולם הבריאה – שם האדם מגיע ללישת עצמו עם ה' (כמו בקריאת שמע, "תפלה מיושב", שהיא בעולם הבריאה בסולם התפלה).

עריכה – המשכה לו"ק

אחרי הלישה באה העריכה, בעולם היצירה, שם מקננות מדות הלב, וקצוות – את האהבה והיראה המכוסות בשכל, בעולם הבריאה, צריך להמשיך בעולם היצירה בכל הקצוות. הקצוות הם גם במדות הלב, שש המדות חסד (דרום-ימין) גבורה (צפון-שמאל) תפארת (מזרח-קדם) נצח (מעלה) הוד (מטה) יסוד (מערב-אחור), וגם בגוף, שיש בו ראש, שתי ידיים, שתי רגלים וברית. הפנימיות של שרש ערך היא ארך – בעריכה צריך 'להאריך' את הרגש ולהחדיר אותו לכל מדות הלב ולכל הגוף. דוגמה פשוטה – אנחנו כעת בזמן של שמחה, ברגל, ועוד מעט כשירקדו בשמחה (כמובן, הגברים לעצמם והנשים לעצמן), זו העבודה של האשה שעורכת.

אפיה – לדעת מהי לכעוס

מה הענין של האפיה? בליל הסדר יש דבר אחד שלא ברור לאיזה סימן הוא שייך, כמו שהרבי מעיר^מ. בהגדה של אדמו"ר הזקן, מופיע משהו בין ה"ברך" ל"הלל". כמו שהסברנו השנה^מ, 13 הסימנים הראשונים של הסדר, עד ה"ברך" (כולל), הם יג הכחות הפנימיים של עולם

מא ראה שו"ע או"ח צח, א.

מב ישעיהו, ו, ב.

מג הגדה עם לקוטי טעמים ומנהגים.

מד שיעור ח' ניסן ח"ג.

הזו היא הסוד של האפיה – שגם הוא מסוד לאשה. גם בבית, האשה יודעת מתי צריך לכוּס, מתי להקפיד – האיש מתבלבל, ואם הוא קיצוני הוא גם יגרום נזק (של "תפח", כנ"ל).

סיכום

אם כן, הסברנו בפנימיות משנה המדבר על נשים – הנשים מתקנות את העולמות התחתונים, בריאה-יצירה-עשיה, מכח השרש שלהן בשלשה ראשי-ראשים, מעל האיש שבעולם האצילות. בנפש האדם ובעבודה שלשה ראשי-ראשים הם אמונה-תענוג-רצון, כאשר הקשר לשלשת העולמות התחתונים בי"ע הוא בסוד "חותם המתהפך": שרש הלישה (בריאה) ברצון (רישא דאריך), שרש העריכה (יצירה) בתענוג (רישא דאין) ושרש האפיה (עשיה) באמונה (רדל"א שבו "חביון עז העצמות"^{נג}, "אף עשיתיו" ר"ת אמונה פשוטה, כנודע).

מתקדש על ידי שהוא עושה דין ברשעים – יש כאלה שכביכול התיקון שלהם, המטרה לשמה ה' ברא אותם, היא שה' יעשה בהם דין. בכל עולם יש שם קדוש, והשם של עולם העשיה – בו האשה שאופה – הוא שם א-דני. שם א-דני מורכב מהמלה דין ועוד א, ויש ב-א זהו שתי כוונות הפוכות – לפעמים כתוב שהיא ממתיקה את הדין^{נא} ולפעמים כתוב שהיא זו שיוצרת את הדין, "דינא דמלכותא דינא"^{נב}. אבל כאשר סופר כתוב תפילין עליו לכוון ולכתוב את ה-א בצירוף של י למעלה, ו באמצע ו-ד קטנה הפוכה למטה. מוסבר שהי היא החכמה-הבטול של המשפיע, ה-זו היא ההמשכה וה-ד היא הכלי (השפלות) של המקבל. בשביל ההמשכה הזו צריך לבטל בדין את הישות של העולמות התחתונים, לבטל את החמץ, כדי שהמקבל יוכל לקבל – זו א שממשיכה דין על הרשעים, ובכך מתגדל ומתקדש שמו של האדון הקב"ה. הפעולה

נג שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבוקק ג, ד. וראה גם מאו"א מערכת אלף אות סד.

נא ראה מג"ע שמות; קהלת יעקב ערך 'אד'. ובכ"מ.
נב ב"ק קיג, א.

הלומד על מִנְת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ הממד הנשי הוא הממד הפנימי (כלות הנפש למקור) והממד הגברי הוא הממד החיצוני (השפעה כלפי חוץ).
- ◆ העיסוק בשכל מושך למעלה והעיסוק (המותר) בגוף מושך למטה.
- ◆ בין השכל לגוף נמצא היצר – לשכל שמעליו קל לנצחו ולגוף שמתחתיו קשה לנצחו.
- ◆ תפיחה מקולקלת נובעת מלהט מוגזם.
- ◆ האשה שייכת בעיקר לכח השכל של עולם הבריאה – "ומהו' אשה משכלת".
- ◆ בעולם העשיה, "אף עשיתיו", כל פרט מקבל אופי מיוחד.
- ◆ לישה היא חיבור האהבה והיראה (האפשרית באהבת ה' ויראת ה' שכליות).
- ◆ בהתבוננות בשפלות האדם ורוממות הבורא האדם 'לש את עצמו' עם ה' יתברך.
- ◆ עריכה היא המשכת השמחה, האהבה והיראה לכל הקצוות בנפש ובגוף.
- ◆ את רוב הרשעים – כל רשעי ישראל ולהבדיל רוב רשעי או"ה – צריך לקרב.
- ◆ יש רשעי או"ה שתכלית בריאתם – כבוד ה' בהשמדתם.
- ◆ רק האשה יודעת מתי ראוי לכוּס-להקפיד בבית.
- ◆ כח האשה לתיקון העולמות התחתונים הוא בזכות שרשה בראשי-הראשים העליונים.

נועם אלימלך

פרשת שמיני

זאת החיה

תאכלו" היינו אכילה של תענוג בקדושה. וכן דרגת ה'חיה' שבנפש (ל דצלם) היא ענין התענוג. אם כן, תיקון אדום, "זאת החיה אשר תאכלו", הוא להוציא את התענוג שלו ולהעלותו לקדושה. בכך אוכלים-מכלים את כח הקליפה שבאדום, "אשר תאכלו לשון ואכלתם את אויביכם". הסוד הזה נמסר ל**דניאל** = **דם אדום**. וכן דניאל "איש חמדות" רמז ל"בגדי עשו בנה הגדול החמדות", כאשר **חמדות** רומז ל**חיה דם**.

שירת השרצים

ממשיך הנועם אלימלך דאיתא בגמרא... יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי שרצים למה לי... המעלה קא קשיא לי... לכדתנא דבי ר' ישמעאל אלמלא לא העליתי את ישראל אלא בשביל שאינם מטמאין בשרצים ומעליותא היא גבייהו וכו' # י"ל הפירוש הגמרא הנ"ל ע"פ דאיתא במדרש שאלו המלאכים את הקב"ה למה ברא השרצים והשיב להם השם יתברך מפני הקטרוג אם יבא לקטרג על ישראל חלילה שחוטאים לפניו ואין צורך בהם אז משיב לו השם יתברך הלא השרצים אין צורך בהם כלל ואף על פי כן בראתים # וז"ש אנא המעלה קשיא לי # דהמעלה הוא לשון הגבהה שהקב"ה מגביה את ישראל מבין הקליפות והחוטאים והם נופלים למטה ז"ש המעלה כו' כלומר לאיזה סיבה זכות מעלה את כללות ישראל מחטאותיהם # א"ל אלמלא כו' אלא

זאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ...^א מפרש הנועם אלימלך: או יאמר זאת החיה רמז למה שראה דניאל חיה זו אדום אשר תאכלו לשון ואכלתם את אויביכם ואמר הכתוב על ידי זה יהיה כח בידכם לכלות אותם # דהיינו מכל בהמה...

תיקון אדום בחזון דניאל

דניאל ראה בחלומו^ב ארבע חיות הרומזות לארבע המלכויות, כאשר החיה הרביעית, מלכות אדום, היא 'חיה' סתם (ללא דימוי לחיה מסוימת), ולכן היא רמוזה ב"זאת החיה". וכן ארבע החיות הכתובות בהמשך ל"זאת החיה" – גמל שפן ארנבת חזיר – רומזות לארבע המלכויות, כאשר החזיר הוא אדום (כמפורש בחז"ל).

אָדוּם לשון דם אָדוּם, קשור באופן מובהק לחיה לשון חיות, כאשר ה"חיה" הראשונה בתורה היא "ישרצו המים שרץ נפש חיה" (כדלקמן על השרצים). אדום הוא רתיחת הדמים של הקליפה, נפש חיה טמאה, וצריך לתקן אותו על ידי החיה דקדושה, "ויהי האדם לנפש חיה", אדם מתקן אדום, על ידי נפש חיה של האדם שהיא "דעה ודבור" בקדושה.

חיה לשון תענוג (כמו "להחיות בהם נפש כל חי" שפירושו להתענג), ו"זאת החיה אשר

מרשימת הרב י"ב ניסן תשפ"א, נערך ע"י יוסף פלאי.
א ויקרא יא, א"ב.
ב דניאל פ"ז.

והנה נאמר "שלשה דברים היו קשין לו למשה, עד שהראה לו הקב"ה באצבעו, ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים. מנורה דכתיב 'וזה מעשה המנורה' ראש חודש דכתיב 'החודש הזה לכם ראש חדשים', שרצים דכתיב 'וזה לכם הטמא',¹ ויש לפרש שמשה רבינו התקשה בשרצים לשם מה נבראו, עד שנאמר לו "וזה", נבואת משה רבינו המיוחדת בלשון "זה הדבר", באספקלריא המאירה.²

בפרק שירה נאמר "שרצים מה אומרים 'ישמח ישראל בעשיו בני ציון יגילו במלכם'".³ המלה **שׁרץ** היא חבר **שר-רץ**, השרץ רץ ושה, וריצתו על הארץ היא שירתו. אך שירתו תתגלה בעיקר לעתיד, כאשר "**ישמח ישראל**", אותיות **משיח ישראל**.⁴

תיקון החזיר

לשון "המעלה" בשרצים רומז לסימן טהרה "מעלה גרה". והנה החזיר, הרומז למלכות אדום, הוא היחיד המפריס פרסה ואינו מעלה גרה, דהיינו שהוא שפל וירוד, ללא עליה, כמו השרצים הנמוכים השורצים על הארץ. ובכל זאת נקרא חזיר "שעתיד לחזור להיות מותר", לבסוף תהיה לו עליה. וזה מה שראה יצחק אבינו כשרצה לברך את עשׂוֹ־אדום הנמשל לחזיר, שיהיה מעלה **גרה (= יצחק)**.

1 מנחות כט, א.

2 מנורה שרצים החדש ר"ת משה (מראית העין מנחות שם. ראה זח"ב קנו, ב). מנורה שרצים החדש = טוביטוב פעמים יחידה. משה הוא יה פעמים חיה, וכאן הוא עולה לכפולת יחידה, בנבואת "זה הדבר אשר צוה הוי" (חיה פעמים יחידה).

3 כן גרסת היעב"ץ ועוד. ישמח ישראל בעשיו בני ציון יגילו במלכם = חיות ברצוא ושוב (ח חיו חיות יות ות ת), "והחיות רצוא ושוב!"

4 ישמח ישראל = "לא תחיה כל נשמה", כאשר אמצעי התבות, "לא תחיה כל נשמה" אותיות ישמח, והשאר עולה ישראל!

5 אור החיים כאן פס' ג.

שׁאין מטמאין בשרצים פירוש הלא ישראל אין אוכלים השרצים ונמצא אין צורך כלל בבריאתם כיון שישׁראל אין אוכלין מהם ואף על פי כן בראתים כדברי מדרש הנ"ל ממילא אין כח להמקטרג לקטרג עליהם ולזה אני מעלה ומגביה אותם מעונותיהם כנ"ל.

בסוף הפרשה, לאחר טומאת שרצים ואיסורם, נאמר "ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ. כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים", ובלשון "מעלה" מבואר בגמרא "אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים דיי [רש"י]: לשון עילוי שמעלה גדולה היא אצלם... אף על גב דלא נפיש אגרייהו טפי מאיסי למכלינהו".⁵ ומפרש הנועם אלימלך: הקב"ה מעלה־מגביה את ישראל מהקליפות אע"פ שהם חוטאים (**חטא** נוטריקון חיה טמאה, חיה טהורה), וכנגד הקטרוג מוכיחים השרצים, שנבראו אע"פ שאין צורך בהם, שאין אוכלים אותם, וקל וחומר שישׁראל ראויים לכל טוב. ולפי מה שהתבאר: אין צורך בשרצים היינו שאין עליה לתענוג שבהם, שהרי אסורים באכילה, ואף לא ניכר התענוג כלל שהרי מאיסי למכלינהו.

השרצים הם ה"חיה" הראשונה בתורה, "ישׁרצו המים שרץ נפש חיה" – ועל ידי הלימוד משרצים ("המעלה") מעלים את ישראל למעלה, "חיה אחת יש ברקיע ששמה ישראל",⁶ והחטא נופל למטה. אכן, "שרץ נפש חיה" היינו כל הדגים (שבתוכם גם הדגים הטמאים וגם 'שרץ המים') – שיש בהם מעלה גדולה, כמו הצדיקים הנקראים "נוני ימא", ובפרט משה רבינו (משה־משיח, "גואל ראשון הוא גואל אחרון"), "מן המים משיתהו" (והוא **דג גדול** = נ שערי בינה), וכידוע שנשמות צדיקים מתגלגלים בדגים.

ג בבא מציעא סא, ב.

ד חיה טהורה = אברהם, כללות רמח מצות עשה.

ה לפי זח"ב ד, ב. מערכת אלקות פ"ו.

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת שמיני

עשר עטרות

שהקמת המשכן היתה "ביום החדש הראשון באחד לחדש"^א, ובכל שבעת ימי המילואים (שהחלו בכ"ג אדר) היה משה מעמיד ומפרק את המשכן ובראש חדש ניסן העמידו ולא פרקו^ב (וכל זה שלא כדעת המפרשים שהיום השמיני הוא שמיני בניסן^ג).

מניין העטרות

ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם. הברייתא של סדר עולם מובאת בעוד מקומות. וזה לשון הגמרא עם פירוש רש"י: "תנא, אותו יום נטל עשר עטרות [ראשון לעשרה דברים]. ראשון למעשה בראשית [שאחד בשבת היה], ראשון לנשיאים [להקרב נשיאים לחנוכת הבית], ראשון לכהונה [אותו היום שמיני למילואים ועבודה באהרן ובניו, ועד עכשיו היה בבכורות], ראשון לעבודה [לסדר עבודת ציבור תמידין ושאר קרבנות של תרומת הלשכה], ראשון לירידת האש [ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח וגו']^ד, ראשון לאכילת קדשים

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל.
וַיְהִי בְיוֹם הַשְּׁמִינִי לְמִלּוּאִים, הוא ראש חודש ניסן שהוקם המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם.

בסוף הפרשה הקודמת (צו) דובר על שבעת ימי המילואים, ומפרש רש"י שפרשתנו באה כהמשך לכך ו"ביום השמיני" היינו לאחר שבעת ימי המילואים. אך צריך להבין: מדוע באמת יום זה נקרא "שמיני", דהיינו "שמיני למילואים", והרי מפורש בכתוב שהיו רק שבעה ימי מילואים, עם סדר העבודה המיוחד בהם, וביום השמיני היו קרבנות אחרים ועבודה אחרת! מתרץ הכלי יקר: הקדושה המיוחדת ביום הזה נבעה מהיותו היום השמיני, לאחר שבעת הימים, שעניני הבריאה הם במספר שבע ומספר שמונה "מיוחד אליו יתברך" (בסוד **אז, א** רוכב על ז), כמו ההבדל בין כנור של בית המקדש שהיה בן שבעת נימין לכנור של ימות המשיח של שמונה נימין^ה. והרבי מוסיף לבאר^ו: אמנם השמיני הוא גילוי הבא מלמעלה, אבל הגילוי הזה נמשך רק לאחר שלמות העבודה מלמטה בשבעת הימים.

ומוסיף רש"י הוא ראש חודש ניסן שהוקם המשכן בו ביום – ככתוב בסוף ספר שמות

נערך מרשימות הרב ע"י יוסף פלאי.

א ערכין ג, ב.

ב ליקוטי שיחות ח"ג, פרשת שמיני. ובאריכות בחלק י"ד פרשת שמיני שיחה א.

ג שמות מ, ב. שם פס' יז. וראה ראב"ע ורמב"ן שם.

ד כדברי רש"י להלן פס' כג. וכן רש"י במדבר ז, א.

ה ראה ראב"ע ורמב"ן הנ"ל בהערה ג. רא"ם ומלבי"ם כאן. ו סדר עולם פ"ז. בראשית רבה ג, ט. במדבר רבה יג, ו. תו"כ כאן. שבת פז, ב. ראה פירוט ופירוש בחומש רש"י המבואר במילואים עמ' טז.

ז ובשבעת ימי המילואים לא קרבו תמידין, כמו שכתב הראב"ד בפירושו לתורת כהנים כאן. וראה משכיל לדוד המפרש שהדבר שנוי במחלוקת במדרש.

יראו כבוד ה' עין בעין, ומעין זה התקיים עכשיו כאשר "ה' נראה אליכם". ונמצא שהסוד של "ויהי ביום השמיני" הוא שילוב שני המספרים שמונה ועשר.

פרצוף עשר עטרות

בפשטות, עשר העטרות מכוונות כנגד עשר הספירות, ויש להקבילן באופן הבא:

חכמה: ראשון לכהונה. שרש הכהנים בחכמה^א.

בינה: ראשון לעבודה. עבודה שייכת לבינה, בסוד "ועבד הלוי הוא"^ב.

דעת: ראשון לנשיאים. הנשיאים נקראו נשיאי העדה אותיות דעה. באופן אחר אפשר לפרש "ראשון לנשיאים" כנגד הכתר (ואז אין מונים את הדעת), שהרי הנשיא מתנשא מעל העם.

חסד: ראשון למעשה בראשית. היום הראשון למעשה בראשית, בו נאמר "יהי אור", הוא כנגד מדת החסד ("יומם יצוה ה' חסדו").

גבורה: ראשון לירידת האש. האש שייכת לגבורה בכלל, בפרט אש זו ששרפה בדין וגבורה את נדב ואביהוא.

תפארת: ראשון לאכילת קדשים. אכילה שייכת ל"תפארת גופא", ובפרט אכילת קדשים הנקראת בלשון חז"ל "אכילת אדם".

נצח: ראשון לחדשים. זה מה שנאמר "החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" – ראש חדש ניסן הוא ראשית הזמן בלוח השנה העברי, והזמן שייך לנצח. והנה בנוסח שבמדרש מוזכר גם "ראשון למלכים", דהיינו מה שכתוב במשנה "באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים"^ג. אמנם רש"י^ד כתב שזו גרסה משובשת, כיון שראש השנה למלכים הוא "תקנת סופרים" בלבד, אך יש שמקיימים את

[במחיצה, ועד עכשיו היו נאכלים בכל מקום^ה], ראשון לשכון שכינה [שכינה שרתה שם, כדכתיב ושכנתי בתוכם, מכלל דעד השתא לא שרתה], ראשון לברך את ישראל [ברכת כהנים, כדכתיב וישא אהרן את ידיו וגו'], ראשון לאיסור הבמות [מעכשיו נאסרו, שהוא ראוי לפתח אהל מועד, כדכתיב 'ואל פתח אהל מועד לא הביאו'^ו], ראשון לחדשים".

ויש להבין, מה ראה רש"י להביא כאן עניין זה? מה הצורך בכך לפשוטו של מקרא? ומפרש הגור אריה: לכאורה היה צריך לומר "ויהי אחר שבעת הימים", כיון שהיום הזה בא לאחר שבעת ימי המילואים וזה ה'יחוס' שלו, ומדוע נקרא בשם בפני עצמו, "היום השמיני"? לכן מפרש רש"י שהיום השמיני הוא העיקר, ושבעת הימים הקדימו אותו כדי שהמשכן יתחנך ביום זה דוקא, שהוא ראש חודש ניסן ונטל עשר עטרות. כלומר, היום השמיני הוא העיקר וממנו נמשכו השבעה שלפניו, ואין בזה סתירה לדברי הכלי יקר שהשמיני מתגלה על ידי השבעה, כיון ששני הדברים אמת: השמיני נמשך מלמעלה לאחר השבעה מלמטה, ואז מתברר שמבחינת המעלה קודם השמיני כפי הסדר של א"ז.

ויש מפרשים: רש"י בא לפרש מדוע נאמר "ביום השמיני" בה"א הידיעה (ביום כמו "בהיום" וכן "השמיני"), אלא שהיה יום ידוע ומפורסם.

ומבאר הכלי יקר שעשר עטרות רומז לעתיד לבוא, כנור של עולם הבא של עשר נימין, שאז

ח ואע"פ שבפרשת צו הצטוו אהרן ובניו לאכול את איל המילואים "בחצר אהל מועד", כבר פירש הרא"ם שהכוונה במקום הפתח ולא פתח ממש שהרי בכל שבעת הימים היה משה מקימו וסותרו, ונמצא שאכילת הקדשים לא היתה במחיצה (לפי יפה תואר).

ט להלן יז, ד. ומפורש במשנה זבחים (פ"ד מ"א) "כל שאינו ראוי לבוא אל פתח אהל מועד אין חייבים עליו [משום שחזתי חוץ]". ובשבעת ימי המילואים לא היה פתח אהל מועד (כנ"ל בהערה הקודמת). יתרה מזו, בימי המילואים היה המשכן עצמו כדן במה, כמו שכתבו תוספות ע"ז לד, א ד"ה במה.

י מהיר"ק, לבוש, באמ"ח, דברי דוד.

יא זח"ג כט, ב.

יב זח"א קנו, ב.

יג ראש השנה פ"א מ"א.

יד בפירושו לבראשית רבה.

לעשות שותפות בתחתונים... 'ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו' ראשון לברייתו של עולם אמר הקב"ה כאילו באותו יום בראתי את עולמי, תני עשר עטרות נטל אותו היום וכו'" (וכו"ב פירש במשכיל לדוד). והנה רש"י בפירושו למדרש הוסיף "ובניסן נברא העולם"¹⁷, ומשמע שדוקא צירוף יום ראשון בשבוע עם תאריך בריאת העולם נחשב כראשון למעשה בראשית. מכל מקום, בפירושו לגמרא לא כתב רש"י שזה למאן דאמר בניסן נברא העולם, ומשמע שגם לדעה שבתשרי נברא העולם נקרא יום זה ראשון למעשה בראשית, מפני שבו נשלמה התכלית של מעשה בראשית.

וכן במה שכתוב "ראשון לחדשים" פירש המשכיל לדוד שאמנם בראש חדש ניסן בשנה הקודמת נאמר "החדש הזה לכם ראש חדשים" אלא שאז עדיין היו עבדים ועוד לא ניתנה תורה ולכן דוקא ראש חדש ניסן בשנה השניה הוא ראשון לחדשים באמת!

[כלומר, שמונה מהעטרות שייכות במפורש ליום הקמת המשכן. אך העטרה הראשונה והאחרונה, ראשון למעשה בראשית וראשון לחדשים, לכאורה אינן שייכות להקמת המשכן אלא רק שהקמת המשכן חלה בהם. אך לפי המשכיל לדוד עולה שגם שתי אלו שייכות דווקא למשכן¹⁸].

והנה על ליל ט"ו בניסן שהיה בפסח מצרים נדרש הפסוק "לילה כיום יאיר"¹⁹ (ולכן אומרים בו הלל שלם, הלל לשון אור), וגם בכך יש לומר ששלמות הפסח היתה בשנה השניה, לאחר שיצאו לגמרי ממצרים וקבלו את התורה, ולאחר הקמת המשכן, שאז ט"ו בניסן חל ביום ראשון כנ"ל, והיה יום ראשון למעשה בראשית שבו נאמר "יהי אור ויהי אור!"

הגרסה לפי משמעות הירושלמי שמניין המלכים מראש השנה נלמד מהפסוקים²⁰. והיפה מראה פירש שאע"פ שזו תקנה מאוחרת מכל מקום זו מעלה ביום הזה שבאה לאחר זמן. ולפירוש רש"י יש לומר, שראשון לחדשים כולל בפנימיות גם ענין זה של מלכים, כמבואר בראשית בנין המלכות היא מהנצח, "נצח ישראל לא ישקר" (שנאמר על מלכות דוד). וכן ראש השנה לרגלים, דהיינו שפסח הוא הראשון לסדר הרגלים, שייך לנצח (פסח = נצח), סדר הזמנים.

הוד: ראשון לאיסור הבמות. "ההוד זה בית המקדש"²¹, והקרבה מחוץ למקדש היא "הודי והפך עלי למשחית".

יסוד: ראשון לברך את ישראל. הברכה נשפעת ליסוד, "ברכות לראש צדיק" ("צדיק יסוד עולם").

מלכות: ראשון לשכון שכינה. השכינה היא נסנת ישראל, ספירת המלכות. כמובן, את הגרסה "ראשון למלכים" (כנ"ל) ניתן לשייך בפשטות למלכות.

ראשון למעשה בראשית

והנה "ראשון למעשה בראשית" פירש רש"י "באחד בשבת היה", דהיינו שבקביעות אותה שנה חל ראש חדש ניסן ביום ראשון, וממילא י"ד בניסן חל בשבת (ואז הקריבו את הפסח בשנה השניה, ככתוב בפרשת בהעלותך), ויום טוב ראשון של פסח (ט"ו בניסן) היה ביום ראשון כמובן (כמו שזכינו השנה הזו, תשפ"א).

והמפרשים התקשו: וכי כל יום ראשון בשבת נקרא ראשון למעשה בראשית? והרי כמה וכמה ימי ראשון היו מבריאת העולם ועד הקמת המשכן! אך הדבר מובן לפי הנוסח במדרש, שהקמת המשכן נחשבת כבריאת העולם: "מתחלת ברייתו של עולם נתאוה הקב"ה

יז וכן הוא בחידושי הריטב"א שבת פז. וראה יפה מראה. יח וראה התוועדות ש"פ ויקרא תשמ"ח (תורת מנחם תשמ"ח ח"ב עמ' 472) שביאר באופן אחר מדוע שתי עטרות אלו שייכות במהותן להקמת המשכן. יט זח"ב קלא, א.

טו ירושלמי ראש השנה פ"א ה"א. לפי יפה עינים שבת פז, ב. טז ברכות נח, א.

פרקי אבות

פרק א', חשנה א'

תורה מסיני

מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינִי, וּמִסְרָהּ
לְיֵהוֹשֻׁעַ, וְיֵהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים
לְנָבִיאִים, וְנָבִיאִים מִסְרָהּ לְאַנְשֵׁי
כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה.

פרקי אבות פותחים בתחילת התורה, בנקודת הראשית, והרמז: **קבל תורה מסיני = בראשית** (ורמז מיוחד לשנה שלנו: **תורה מסיני = תשפא**).
חז"ל מפרשים "הר סיני שירדה שנה לאומות העולם עליו"^א, וכן "הר חורב, שירדה חורבה לאומות העולם עליו"^ב. הפירוש הפשוט הוא: בהר סיני ירדה שנה הבקורת על אומות העולם שלא קבלו את התורה.^ג פירוש שני: בגלל התורה אומות העולם שונאים את ישראל.^ד ויש לומר שהא תליא: ה' שונא כביכול את האומות, וכיון שישראל מייצגים את ה' והאומות חשים את השנאה הזו לכן הם שונאים את ישראל.

אם כן, הר סיני קשור למדת הגבורה, כמו הביטוי המיוחד שהתורה ניתנה "מפי הגבורה" (וכן **חורב = גבורה**). גבורה פועלת הבדלה תהומית בין ישראל לעמים, כאשר במתן תורה

מתגלה כי "ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי"^ה. במדות הלב משה רבינו מכוון כנגד מדת הנצח. אם כן, "משה קבל תורה מסיני" היינו שהנצח מקבל מהגבורה. בהמשך, יהושע הוא מזרע יוסף הצדיק המזוהה עם מדת היסוד. נמצא שהסדר הוא מגבורה (סיני) לנצח (משה) ומנצח ליסוד (יהושע). בשבע המדות זהו דילוג פנימי (מהספירה השניה לרביעית ולשישית), היוצר יחס חשבוני מובהק: **גבורה נצח יסוד = נצח נצח נצח**, הכל כלול במשה, "זכרו תורת משה עבדי". התורה עצמה "תורה מסיני" היא כנגד המוחין חכמה-בינה-דעת: "אורייתא מחכמה נפקת"^ו; התורה אומרת "אני בינה לי גבורה"^ז; "אין דעת אלא תורה"^ח. שרש הגבורה (סיני) הוא בבינה ("אני בינה לי גבורה"), שרש הנצח (משה) הוא בחכמה ("מן המים משתיהו"), ושרש היסוד (יהושע) בדעת.

אכן, אע"פ שהתורה נתנה מסיני לישראל דוקא, דבר המעורר שנאה על האומות, התכלית היא שכל העמים יכירו באמיתת התורה שנתנה למשה בסיני, כחסידי אומות העולם. סיני מלשון שנאה שייך לעבודת האתכפיא, אבל לבסוף מגיעים לאתהפכא, "אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד"^ט, ולזה באה 'המהפכה הרביעית' בימינו.

ה מלאכי א, ב'ג.

ו תורה חכמה בינה דעת = 1225 (לה ברבוע, מט במשולש סוד כוונת ספירת העומר) = "זה שמי לעלם זה זכרי לדר דר" (פסוק הרומז לכללות תריג מצוות התורה, שמי עם יה = ששה זכרי עם זה = רמח).

ז זח"ב קכא, א.

ח משל' ח, יד.

ט סוטה מט, א.

י ראה הלכות מלכים פ"ח ה"א.

יא צפניה ג, ט.

א שבת פט, א.

ב שם ע"ב.

ג רש"י שם.

ד עיון יעקב. וכן בדרשות הר"ן דרוש שביעי.

הסיפור החסידי

רבי שמעלקא חניקלשבורג | שבת ביום חול

רבי שמואל שמעלקא הלוי הורוויץ נולד בשנת תפ"ו לרבי צבי הירש. יחד עם אחיו רבי פנחס היו בתחילה מתלמידי הגר"א, אך בהשפעת רבי אברהם הכהן מקאליסק (שהיה בעצמו תלמיד הגר"א והפך לחסיד), הפכו גם הם לתלמידי המגיד ממעזריטש. בשנת תקי"ד כיהן כרב בעיר ריטשוואל ובה הקים ישיבה. מקרב תלמידיו קמו מגדולי וראשי החסידות כרבי ישראל מקוז'ניץ, רבי לוי יצחק חברדיטשוו והחוזו מלובלין. בשנת תקכ"ג בערך התקבל לאב"ד בעיר שינובה, ולשם העתיק גם את ישיבתו. בשנת תקל"ג עבר לכהן כרב העיר ניקלשבורג שבמחוז מוראביה. גם לשם העתיק את ישיבתו, בה למדו רבי משה לייב מסאסוב, רבי מנחם מנדל מרימנוב, רבי יצחק אייזיק מקאליב ורבי מרדכי בנעט (שכיהן אחר כך כרבה של העיר). בתקופת כהונתו כרב העיר ניקלשבורג התחוללו מאבקים בינו לבין חלק מהקהילה היהודית, ומסופר כי נצרכו לתווכו של רבי אלימלך מליז'נסק שהוכיח אותם קשות, על מנת לפתור את המחלוקת ולקרב בין הצדיק לאנשי העיר. נפטר בא' אייר תקל"ח (בהיותו בן נ"ב שנה, כשמואל הנביא על שמו נקרא), ונקבר בניקלשבורג.

הם מסוגלים להגיע לאותה חוויה גם כשאין זו שבת. מאחר ולא מצאו עצה בנפשם, החליטו לנסוע לרבים המגיד. כששמע המגיד את סיפורם השיב להם כי אין הם צריכים להצטער מכך: מעלת השבת כה גדולה, עד שגם פעולות ההכנה לה [ואף הצד החיצוני שלהם, כלבישת בגדי שבת וכדומה] מסוגלות להמשיך אור של שבת אפילו בימות החול.

חשדם של רבי שמעלקא ורבי פנחס, שאינם סומכים על רגשי הקודש שלהם, הוא על דרך עבודת הבינוני. הבינוני הינו אדם שהזדהותו הטבעית היא עם גופו ונפשו הבהמית, אך בעבודה מאומצת הוא מצליח לרסנם ולנהוג כצדיק אמיתי. לכן, תמיד חושש הבינוני (ואף הצדיק הרואה עצמו ככזה), כי כל רגשי הקודש שלו והזדהותו עם נפשו האלוקית הנם שקה, שדבר אינו עומד מאחוריו. בתשובת המגיד, המנחם את שני תלמידיו כי הארת השבת אפשרית גם בימי החול, טמון עומק המאיר את

הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג ואחיו רבי פנחס בעל ההפלאה, תלמידי המגיד ממעזריטש, חשו התרוממות רוח גדולה בשבת קודש אחר שהתכוננו לה כראוי.

האחים הקדושים חשדו בעצמם שהתרוממות זו אינה אמיתית ואינה נובעת באמת מקדושת השבת עצמה, אלא מההכנות המיוחדות שעשו לקראתה. לאחר מחשבה, החליטו האחים לבחון את עצמם: בהגיע יום שלישי ילבשו בגדי שבת, יטבלו במקווה ויעשו את כל ההכנות אותן הורגלו לעשות לשבת, כדי לבדוק האם גם אז יחשו את אותה התחושה. ואכן, כאשר עשו זאת, חשו את ההתרוממות שיש להם בשבת!

התעצבו הצדיקים אל לבם, במחשבה שכל עבודתם והרגשתם את קדושת השבת היא רמיה – שהרי על ידי פעולות חיצוניות

עבודת הבינונים כולה:

בחסידות מבואר כי עבודת הבינוני, המזדהה עם גופו ונפרדותו מה', היא כעבודת ימי החול, ואילו עבודת הצדיק המזדהה עם הקב"ה היא כעבודת השבת. אך על פי דברי המגיד אפשר להבחין בחלוקה עדינה יותר: עבודת ימי החול בלבד היא עבודת הרשע (העסוק בחטאים ובהיחלצות מהם), עבודת השבת בלבד היא עבודת הצדיק (שכולו קודש), ועבודת הבינוני ממוצעת, יש בה מן השבת שבחול ומן החול שבשבת.

השבת שבימות החול היא זמן התפילה, בה הבינוני מתעלה באופן זמני ממדרגתו והרע שבו 'רדום' לשעה קלה, והחול שבשבת הוא ליל שבת המכונה בארמית "מעלי שבתא" (שפשוטו הוא "כניסת השבת"), אך יכול להתפרש גם: הכניסה והעליה אל תוך שבת קדש). בעבודת ליל שבת עדיין מורגש המאמץ להינתק מימות החול, בדומה להכנותיהם של האחים הקדושים בהן פקפקו בסיפור.

בתניא, ספרם של בינונים, מוסבר כי עבודת הבינוני היא שקרית יחסית לעבודת הצדיק, אך האמת היא "בריח התיכון, המבריח מן הקצה אל הקצה" – בעומקן של כל המדרגות, בנקודת המרכז שלהן, נעוצה האמת המתגלה בכל מקום לפי ערכו. אותו מקום בו מגיעה לשיא ומיצוי עבודת הבינוני, הוא נקודת הקשר בינה לבין עבודת הצדיק. בהקשר שלנו, המגיד מגלה כאן לתלמידיו כי יש אמת בהארת השבת שבחול, ומתוך הארה זו ניתן לעלות גם לחול שבשבת, שהוא חלק מהשבת עצמה. כשמגיעים לכך, עולים בדרך ממילא גם במדרגות הנעלות של הצדיק, המדרגות של "יומא דשבתא". רמז לכך:

"אל תהיה רמאי" עולה בגימטריא **שבת**. דווקא מתוך מאמץ הבינוני להגיע לנקודת האמת של מדרגתו, ללא התיימרות לעלות למדרגה שאיננה שלו, הוא זוכה לעלות מעבודת החול לעבודת השבת.

מעין האמור כאן על קדושת השבת, מפרש רבי צדוק הכהן את מאמר חז"ל על לימוד התורה: "לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". והיינו כי דבר זה הוא "לעולם" פירוש בתמידות, מה שאין כן הלשמה אי אפשר כלל להיות בתמידות. דלשמה היינו דביקות, ושיעורו כעונת תלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת, שאין יכול לבוא לדביקות רק בשבת, או הטיילין [פירוש, המטיילים בפרד"ס הידוע] אחת ביום לכל היותר. אבל בתמידות הוא שלא לשמה. רק "שמתוך שלא לשמה בא לשמה", פי' שמתוך הלא לשמה עצמו, מתוכו ופנימיותו, הוא בא להיות אותו לימוד עצמו לשמה. והיינו על ידי הפחד דמפכחא ליה, שעל זה אמרו [שבת לא, א] "אי יראת ה' אוצרו אין אי לא לא". וזה "אשרי אדם מפחד תמיד", פירוש על עסק התמידות דודאי לפרקים מגיע למדרגת הדביקות שאין צריך לפחוד כלל.

לימוד התורה שלא לשמה אליו מתייחס רבי צדוק, מקביל לעבודת הבינונים בה עסקנו. גם כאן, דווקא מתוך הפחד מפני זיוף ונגיעה עצמית, הופך ה"שלא לשמה" ל"לשמה", לעבודה של הכנה לשבת קודש. בעבודת הבינוני השומר שתי שבתות, שבת של בינונים ושבת של צדיקים, תלויה הגאולה השלמה. כמאמר הגמרא (שבת קיח, ב): "אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלים!"

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

סוג כתב לס"ת

אנחנו חסידי חב"ד שבאים ממשפחות של בני עדות המזרח. אנחנו עומדים לפני כתיבת ספר תורה לעילוי נשמות הורינו והספר יוכנס אי"ה לשטיבל החסידי הסמוך למקום מגורינו. האם עדיף לכתוב את הספר בכתב האריז"ל (כמנהגנו, מנהג חב"ד) או בכתב ספרדי (כמנהג משפחות ההורים, לעילוי נשמתם נכתב הספר)?

מענה:

את הספר תורה נכון לכתוב בכתב שנחשב הכי מהודר לאותו בית כנסת אליו הוא יוכנס ובו יקראו בו בתורה.

סיוטי לילה

אני באה מרקע משפחתי מורכב וקשה, ואחרי שנים רבות של חיפוש ונדודים זכיתי לחזור בתשובה ובחסידי ה' גם להקים משפחה.

החיים שלי ברוך ה' טובים, אך אני סובלת מסיוטי לילה עד שאני חשה שאני חיה חיים כפולים - בלילה אני חולמת חלומות מוזרים ומעוותים בהם ההווה שלי מתערבב עם העבר וכשאני מתעוררת אל המציאות הטובה אני מודה לה' שיצאתי מה'גיהנם'.

אשמח לעצת הרב איך להשתחרר מסיוטי הלילה.

מענה:

כדאי להרבות בקריאת סיפורי צדיקים ובהאזנה לניגונים חסידיים מקוריים.

לימוד החסידות וההליכה בדרכיה מתקנים את החלק המודע של הנפש. אך החלומות שייכים לתהומות הלא-מודעים של הנפש, והתיקון שלהם הוא דווקא בהשראה של סיפורי הצדיקים (שמעבירים אוריה והשראה, מעבר למסר המפורש שלהם) ובכח הלא-מילולי של הניגונים הנוגעים למקומות עמוקים הרבה יותר, מרפאים אותם וממלאים אותם בטוב.

בית מדרש מקוון - מתורת הרב יצחק גינזבורג שליט"א

שיעורים במגוון נושאים על ידי תלמידי הרב,

שיעורי נשים, סיפורי חסידים לילדים, שיעורים באנגלית ועוד.

שיעורים מתוך נפלאות - ב 8:30, ד 20:30 (זהב שלמה) ד 00:00 [אנגלית], ה 8:30

בית המדרש של גל עיני

נהנה מהעלון?

רוצה לשמוע עוד?

לקבוצת שקטה

ועדכונים:

השיעורים מוקלטים

ועולים לרשת:

ניתן לשמוע דרך הטלפון:

מחייגים 055-330-1762

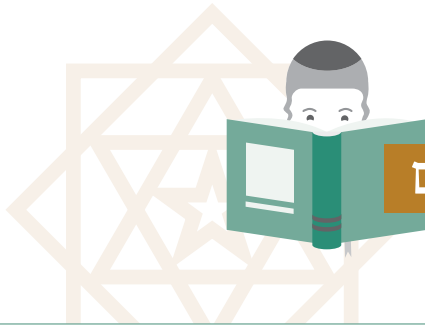
ומקיישים ## 7965878058

השיעורים

מועברים בזום:

המדרש מוקדש לזכות:
ילדי משפחת גבריאלי.
שיזכו להיות חסידים יר"ש ולמדנים

אַנְכִי וְהַיְלָדִים

הַמְדוּר לַיְלָדֵי יִשְׂרָאֵל

!יִצְחָק אֶפְרַיִם

דְּלִפְתָק אוּ דְלִפְתָק

אתם יודעים? יש שתיקות שִׁיכוֹלוֹת להוציא אותי מדעתי. למשל, אתה מספר לחבר בהתלהבות על הטיול המעניין והמהנה שהיה לך בחפשה ומצפה לתגובה מצדו. אני מצפה שִׁיביע דעה, שִׁיתפעל גם הוא, שִׁישׂוּה את החוויה שלי לזו שלו. משהו. אבל הוא — מגיב בדיוק כמו בול עץ... זו שתיקה של אֲדִישׁוּת. כאלו שהמאדעות שקורים בחוץ לא מעניינים אותו.

יש גם שתיקות של מבוכה. האדם פשוט לא יודע מה לומר. למשל, כשהרב נסה לחלב ממני מה בדיוק קרה בחצר בזמן ההפסקה, ארוע שגם אני הייתי מערב בו. אם אספר אסתבך עם החברים ואולי גם אפליל את עצמי, ולשקר אני ודאי לא רוצה. "אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי". השתיקה במקרה כזה היא עבורי המפלט הנח. אבל השתיקה של אהרן במות שני בניו שונה לגמרי. היא שתיקה רועמת,

"אִיךָ אֵיכָּה לֵקַט שֶׁבִי!"

"בְּדִיּוֹק כְּהוֹ, לֵקַט אֲמַרְיֵל אֲכַנְיֵס..."

ביום הגדול שכלם צפו לו, יום חגגת המשכן, ארע המקרה המצער של מות שני בני אהרן, נדב ואביהוא, שהקריבו אש זרה בקדש הקדשים. בספרי החסידות מסבך, כי חטאם של השנים דוקא מצביע על גדלתם ומעלתם. היתה בהם בערה עצומה והשתוקקות קדש לה', ממש פלות הנפש, אלא שזו לא היתה בפלים המתאימים. במשגי החסידות: מדבר היתה בתנועה של "רצוא" ללא "שוב".

אבל על כך כבר דברנו בהזדמנויות אחרות (חפשו את מדור השנה שעברה). הפעם רציתי להתמקד באביהם של הבנים, באהרן הפתח ובתגובה המפתיעה והמיחדת שלו לשמיעת הבשורה הקשה — "וידם אהרן". הוא לא פורץ בבכי ובדאי שאינו מתלונן או מטיח דברים. הוא פשוט שותק.

אָליוּ. "בָּא לִי", הוּא מְחִזֵּר לִי. אִזּוֹ לְפִי דַעְתְּכֶם הוּא רוֹצֵה אוֹ לֹא רוֹצֵה? הַתְּשׁוּבָה הִיא גַם וְגַם. מִצַּד הַנֶּפֶשׁ הַבְּהִמִית שֶׁלוֹ הוּא רוֹצֵה, אָבֵל מִצַּד הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית הוּא מִמֶּשׁ לֹא שָׁם, הוּא רַק נִקְלַע לְשָׁם.

כָּאן ה'קוֹנֵן' יֵהִי אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּית, כְּזוֹ שְׁמֵלֶמֶדֶת זְכוּת וְיִכּוֹלָה לְשִׂאת אֶת שְׁנֵי הַרְצוֹנוֹת הַהִפּוּכִים שֶׁל אוֹתוֹ יְהוּדִי. מִצַּד אֶחָד אֲנִי מֵאֲמִין בְּאוֹתוֹ יְהוּדִי וְאוֹהֵב אוֹתוֹ בְּכָל לֵבִי, וּמִצַּד שְׁנֵי אֲנִי לֹא מוֹתֵר וְלֹא מִקַּל בְּחֻמְרַת הָעֲבָרָה שֶׁנַּעֲשֵׂתָה, אֶלָּא סוֹלֵד מִמֶּנָּה עַד עִמָּק הַנֶּפֶשׁ.

אֲרִיכוֹת וְאַחֲרָה

טוֹב, זֶה הִיָּה יַחֲסִית עוֹד 'קוֹנֵן' קֵל. הַסְּתַפְּלוֹת בְּנִשְׂיֵאת הַפְּכִים עַל הַזּוּלוֹת יוֹתֵר פְּשׁוּטָה מֵאֲשֶׁר לְהַסְּתַפֵּל כְּךָ עַל... עַל עֲצָמִי! כּוֹ, גַם בְּתוֹכִי קִיָּמִים אוֹתָם הַהִפּוּכִים. גַּם לִי יֵשׁ נֶפֶשׁ אֱלֹקִית וְנֶפֶשׁ בְּהִמִית. גַּם לִי יֵשׁ רְצוֹנוֹת טוֹבִים וְרְצוֹנוֹת שְׁלִילִים. מִצַּד אֶחָד אֲנִי רוֹצֵה לְהִתְקַרֵּב לָהּ וְלַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנִי, לְמַלֵּא אֶת הַזְּמַן שְׁלִי בְּדַבָּרִים חֲשׁוּבִים וּמְשֻׁמְעוֹתִים וְלֹא בְּסֵתֶם שְׁטוּיוֹת, לְחַשֵּׁב טוֹב עַל הַחֲבֵר וְלֹא רַק עַל עֲצָמִי. אָבֵל מִצַּד שְׁנֵי אֲנִי נִמְשָׁךְ גַּם לְצַד הַשְּׁנִי. כּוֹ, לַפְּעָמִים אֲנִי נִהְנֶה מִמְּתִיחוֹת שֶׁעֲלולוֹת לְצַעַר אֶת הַחֲבֵר וְלַפְּעָמִים... יוֹדְעִים מָה? לֹא מְשֻׁנָּה. שְׁכָל אֶחָד יִשְׁלִים כְּאִן בְּעֲצָמוֹ אֶת הַחֲסֵר... תִּכְלָ'ס, כְּלָנוּ מִפִּירִים אֶת

עִם הַמוֹן תִּכְוֶן. וּמָה צוֹעֵקֶת אוֹתָהּ שְׂתִיקָה? הִיא צוֹעֵקֶת וְנִשְׂיֵאת הַפְּכִים.

אֲדָמוֹר הַזְּקוֹן

אֲדָמוֹר הַזְּקוֹן הַתְּבַטָּא פְּעַם בְּיַחֲס לְעֲצָמוֹ כְּךָ: לְהַסְּתַגֵּר בְּחֻדָּה, לְלַמֵּד תּוֹרָה מִבְּקָר עַד עָרֵב וְלָדַעַת אוֹתָהּ עַל בְּרִיָּה — אִין זֹו מַעֲלָה מִיַּחֲדָת עֲבוּרִי. זֶה לֹא 'קוֹנֵן', וְיֵשׁ רַבִּים כְּאֵלוֹ. לְעַסֵּק מִבְּקָר עַד עָרֵב בְּעַסְקֵי הַצְּבוּר וּבְזוּכֵי הַרְבִּים — גַּם זֶה אִינוֹ אֶתְגֵּר מִיַּחֲד. הַמַּעֲלָה הַגְּדוֹלָה הִיא הַשְּׁלוֹב בֵּין הַשְּׁנִים. לְהִתְעַסֵּק עִם הַזּוּלוֹת, לְהִיּוֹת קָשׁוּב לְצַרְכֵּי וְלָדָאג לְהַשְׁלֵמְתָם, וְיַחֲד עִם זֶה לְצַלֵּל בְּתוֹרָה לְעִמָּקָה. זֶה כְּבָר 'קוֹנֵן' אֲמִתִּי.

מָה מְלַמֶּדֶת אוֹתִי הָאֲמָרָה הַזֹּו? שְׁכָל יְהוּדִי הוּא בְּעֵצָם 'קוֹנֵן מְהֵלֶךְ עַל שְׁנִים'. הוּא מְסַגֵּל לְשִׂאת שְׁנֵי הַפְּכִים בְּעַת וּבְעוֹנָה אַחַת, וְלֹא רַק בְּנוֹשָׂא הַזֶּה.

אִיזוֹ דְּגָמָה אֲנַחְנוּ מִכִּירִים בְּחַיִּים שְׁלָנוּ לְנִשְׂיֵאת הַפְּכִים? כְּאֲשֶׁר רוֹאִים יְהוּדִי שְׁנוֹהֵג שְׁלֹא כְּשׁוֹרָה וְעוֹבֵר עַל רְצוֹן ה'. בְּרַגַע הָרָאשׁוֹן אֲנִי מִתְּמַלֵּא כְּלִפְיוֹ בְּבִקְרָת. בְּרוּר, לְהִתְעַלֵּם? לְהַסְּפִים עִם זֶה? צְרִיךְ לְמַחֹת. אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ וְלֹא לְלַמֵּד מִמַּעֲשָׂיו. אָבֵל רַגַע, הוּא יְהוּדִי וְיֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ אֱלֹקִית, וְזֶה אוֹמֵר לִי שֶׁהַמַּעֲשֵׂה הַשְּׁלִילִי שֶׁהוּא עָסוּק בּוֹ כְּרַגַע אִינוֹ מְשַׁקֵּף אוֹתוֹ כְּלָל. זֶה מִמֶּשׁ לֹא הוּא. כְּאֵלוֹ אִיזָה 'שֵׁד' הַתְּלַבֵּשׁ עָלָיו וְסַחֵב אוֹתוֹ לְשָׁם.

"הִי, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה?", אֲנִי פוֹנֶה

ה', ראה להיכן הגעתי. מי יכול לעזור לי להשתנות אם לא אתה?!".

ב'קוּנְךָ בְּאֵמָתִי

נספם: רצונות שונים הופכים בלב שלי להיות רגשות הפוכים – השמחה והמרירות. שמחה על כך שזכיתי ש'ה' בחר בי להיות בן שלו ושהוא מזכה אותי להיות שתף בפרוייקט שלו. לעמתי, המרירות היא על הפספוס שלי. במקום להיות שתף בפרוייקט ולעזור התחלתי לקלקל...

בקצרה, שמחה על ש'ה' קרוב אלי כל כך, ומרירות על כך שאני כל כך רחוק ממנו. לא נשיאת הפכים! 'קונך' רציני... אהרן בשתיקתו המיחדת מלמד אותנו את סוד נשיאת ההפכים. "וידם אהרן". הוא מלא שמחה עצומה על גלוי כבוד ה' בהנכת המשפן וירידת האש מהשמים והוא מלא מרירות על מות שני בניו. "בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד", ומשתיקה רועמת זו עולה כבוד ה' שבעתים.

שנזכה להיות בעלי 'קונך' אמתיים!
שבת שלום ומברך!

59

שני הקצוות ההפוכים.

אוקי, יש לי רצונות הפוכים. איך מרגיש לי בלב כל אחד מהם? ליל הסדר כבר עבר, אבל אני בטוח שלא הספקתם לשפח. את הדריכות בבדיקת חמץ, את ההשקמה המקדמת בשבת כדי לסיים את בעור החמץ עד תם הזמן, את ההתרגשות בליל הסדר ואת הרצון להשאיר ערים ולהיות שתפים פעילים בעריכתו. תרשו לי לסכם במלה אחת: **שמחה!** שמחה של מצוה! זכינו לקחת חלק בחג הקדוש הזה.

ואיך מרגיש לי בלב בשעה שאני נזכר בדברים השליליים? לא טוב לי. בדרך כלל אנו נוטים להסיט את המעשים הרעים או את התכונות השליליות שלנו הצדה. פשוט להתעלם מקיומם, לא לחשב עליהם. אבל כאשר הדברים בכל זאת צפים ועולים ואנו נזכרים בהם – אנו מתמלאים בתחושת **מרירות**. אני לא אומר חלילה שצריך להיות עצוב. עצבות רק מחריפה את הבעיה, כי אז פשוט אני מתנאש ומתחיל לוותר לעצמי. לעמת זאת, מרירות היא רגש שמניע אותי. הוא דוחף אותי לבקש מה' עזרה. "אנא

שלם וחצי

הוא השלם האמתי. החצי לבדו – ודאי אינו שלם. אבל החידוש הוא בהכרה שגם השלם לבדו אינו שלם – הוא זקוק לממד של נזקקות, של שבר ושל חולשה (בדומה ללשון בעל עבודת הקדש: "אם אתה אומר שיש לו כח בבלי-גבול ואין לו כח בלי-גבול – נמצאת מחסר שלמותו"). כך, שלמות הגוף היא בחיבור בין צד חזק וצד חלש (בעינים, בידים ובאברים נוספים); שלמות המשפחה היהודית היא בחיבור בין האיש (החש חזק ושלם) לאשה (החשה חלשה ונזקקת להשלמה); שלמות העם היהודי היא בחיבור בין חכמי העדה ה'שלמים' ליהודים הפשוטים והחלשים; שלמות העולם היא באיזון השמש השלמה והירח החסר-החצוי; ושלמות העולמות היא בחיבור של עולם הזה (החצוי והחסר) ועולם הבא (השלם והמלא); גם שם הוי' ב"ה פותח באותיות י"ה (שם קדוש בפני עצמו), שמורכב מ"שלם [י] וחצי [ה]"; ועוד ועוד. את המושג "שלם וחצי" טבע רבי אברהם אבולעפיא, מקובל יוצא-דופן מתקופת הראשונים, והרב גינזבורג שליט"א פיתח ושכלל אותו לכלל אבן-יסוד בהסתכלות על המציאות – החל מהסבר משמעותו הנפשית העמוקה, דרך חשיפתו במבנים מספריים רבים בתורה, ועד לזיהוי שלו בעוד ועוד תופעות במציאות. השיעור הראשון בחוברת השבוע הנו הזדמנות לפגוש את מושג-היסוד הזה, להכיר אותו ברבים מהתחומים שהוזכרו ולגלות אותו כמוטיב מרכזי בחג הפסח ממנו יצאנו זה עתה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר